

JAARVERSLAG 2022 LANDGOED FRAEYLEMABORG

Stichting Landgoed Fraylemaborg Hoofdweg 30

9621 AL Slochteren

0598-421568

info@fraylemaborg.nl www.fraylemaborg.nl

Foto op het omslag: Balletvoorstelling Still live in the park van Nicole Beutler.

Inhoud

Inhoud	1
1. Inleiding	6
2. Beleid 2021-2024.....	7
Algemeen	7
Expositieruimte.....	7
Fraeylema volgens Van Hulten.....	8
Fuggerei folly.....	9
Coöperatie Sterke Musea Groningen	10
Ecologische quickscan	10
Jongerenraad	12
3. Tentoonstellingen CARIEN	13
4. Museale ontwikkelingen.....	18
Aanwinsten.....	18
• Zilveren dukkaat Fraeylemaborg	18
Presentatie	19
• Audioguide vernieuwd	19
• Zolder van de borg.....	20

Research en onderzoek.....	20
• Lezingen en publicaties	20
5. Programma 2022.....	21
6. Educatie	29
Oktober kindermaand.....	30
Schrijf- en tekenworkshop Gi-ga-grote kerstboom.....	31
Samenwerking.....	31
7. Trouwen.....	32
Inloop.....	32
8. Bezoekers.....	34
9. Onderhoud en bouw op het landgoed	39
Plafond.....	39
Boerderij	39
Vazen voorterrein	40
10. Ontwikkelingen in het groen Gerard.....	41
Storm.....	41
Noordbroeksterweg.....	42
Verschralen	42
Stinzenflora.....	42

Regioleren.....	43
Vobula.....	43
De Olle Bongerd.....	43
11. Bestuur medewerkers vrijwilligers.....	44
Leden van het bestuur.....	44
Medewerkers.....	44
Vrijwilligers.....	45
Codes.....	47
12. Vertrouwenspersoon.....	48
13. Communicatie en Public Relations.....	50
Website en Sociale media.....	50
Routes.....	50
Radio reclame.....	51
A0 campagnes.....	51
Spreiden van folders.....	52
In de pers.....	52
FraylemaNieuws.....	52
14. Subsidie aanvragen.....	53
Toezeggingen voor projecten.....	53

15.	Betrokken rechtspersonen Marjon	55
16.	Vereniging Vrienden van het Landgoed Fraeylemaborg.....	57
	Inleiding	57
	Bestuur.....	58
	Leden.....	59
	Communicatie.....	59
	Ledenwerving en binding aan de vereniging.....	60
	Besteding donaties en legaat.....	61
	Besteding legaat.....	61
	Donatie 2022 en 2023	62
	Voorjaarsvergadering 9 april 2022.....	62
	Afscheid voorzitter Dirk Jan Bremmer.....	64
	Hoe de Wolden bewoond raakten	64
	Najaarsvergadering 8 oktober 2022.....	65
	Vertelling "Rengers Verraad"	67
	Slot	67
17.	Bijlagen.....	68
	Bijlage 1 bestuurders	68
	Bijlage 2 Medewerkers	71

Bijlage 4 Stakeholders	78
18. Gewaarmerkte jaarrekening	81

1. Inleiding

In het begin van 2022 was het museum nog dicht tot en met 26 januari 2022 vanwege de Corona pandemie. Daarna konden we weer bezoek ontvangen. Dat kwam langzaam op gang maar uiteindelijk ontvingen we 38.933¹ bezoekers in het museum en 113.785 in het park. Daarbij zijn de bezoekerscijfers voor het museum al haast weer op het niveau van vóór Corona. Het bezoek aan het park blijft maar stijgen.

De voorjaartentoonstelling van Portanier was een succes en ook de tentoonstelling van Rein Pol liep heel goed.

Na 41 jaar ging conservator Henny van Harten met pensioen. Dat afscheid vierden we groots in december. In maart namen we afscheid van voorzitter Henk Menninga en penningmeester Jaap Pilon.

Heel bijzonder was het dat wij in mei de beschikking hebben gekregen over het paviljoen dat ontworpen is ter gelegenheid van het 500-jarig bestaan van de Fuggerei in het Duitse Augsburg. Als alles volgens plan verloopt zal deze Fuggerei folly in de zomer van 2023 herbouwd worden op het weiland aan de Noordbroeksterweg.

¹ Wij tellen de borg bezoekers en de parkbezoekers afzonderlijk. Bezoekers gaan vaak zowel naar het park als naar de borg. Wij tellen het bezoek aan restaurant DeBoerderij, onder normale omstandigheden ongeveer 60.000, niet.

Artist impression Fuggerei folly die op de weilanden bij het Ooievaarsnest zal worden herbouwd.

2. Beleid 2021-2024

Algemeen

Het is goed gelukt om onze beleidsdoelen te halen. We hebben door verwervingen de collectie Groningen versterkt, de Jongerenraad is actief bij het landgoed betrokken, het aantal schoolkinderen dat erfgoededucatie krijgt op het landgoed is al haast weer op het niveau van 2019.

Daar waar wij bij kunnen dragen aan diversificatie nemen we stappen. Zo hebben vluchtelingen gratis toegang tot het museum en daar wordt gebruik van gemaakt. We versterkten het park door zorgvuldig onderhoud maar ook door het planten van stinzeplantenbollen. Over de noodzakelijke restauratie van het park leest u elders in dit jaarverslag.

Expositieruimte

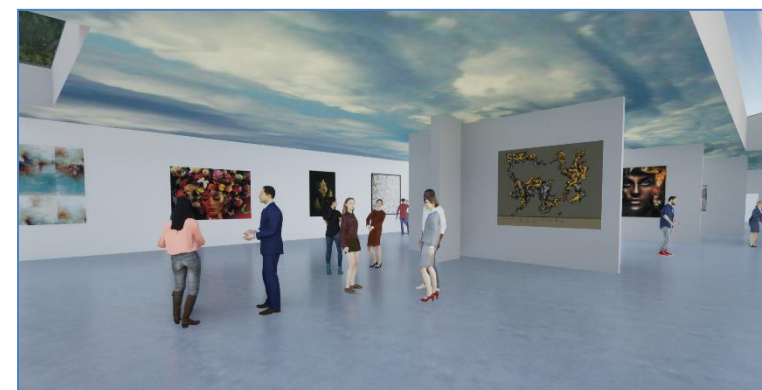
Het project om te komen tot een ondergronds expositiepaviljoen onder de Koetshuistuin is goed opgeschoten. Er zijn schetsen gemaakt door architect Niels Feddema van Van der Plas en de investeringskosten zijn berekend.

We zijn begonnen met het aanschrijven van fondsen en we zijn in gesprek met de Provincie en de gemeente om te bezien of er een substantiële bijdrage kan komen uit het Nationaal Programma Groningen.

Al met al gaat het om een investering van 5,1 miljoen. Bij realisering hebben we dan een expositieruimte van 800 m² in plaats van de huidige 130 m². In het Koetshuis komen de museumbalie, de winkel, de garderobe met kluisjes en de toiletten. De

Artist impression ondergronds expositiepaviljoen trap naar Koetshuis met museumbalie, winkel, toiletten en garderobe.

Artist impression ondergronds expositiepaviljoen trap naar Koetshuis met museumbalie, winkel, toiletten en garderobe.

kantoren boven in het Koetshuis worden gerenoveerd en opnieuw ingedeeld.

Fraeylema volgens Van Hulten

Het Engelse landschapspark van de Fraeylemaborg is toe aan restauratie. Dit jaar hebben wij het plan gemaakt en ingediend voor subsidie bij de regeling Groot Onderhoud en Restauratie Rijksmonumenten Groningen (GRRG). Tijdens het aanvragen van de benodigde omgevingsvergunning zijn we erachter gekomen dat de regels vele malen strenger zijn geworden. Wij moesten tal van onderzoeken doen op het gebied van archeologie en ecologie en elke boom en beschoeiingspaal moest worden ingetekend. Door deze eisen die zeer sterk verschillen van de ervaring met eerdere restauraties van het groen is het niet gelukt om op tijd de vergunning in te leveren bij de GRRG. Wij verwachten daarom een afwijzing en zullen volgend jaar opnieuw een subsidieaanvraag moeten doen.

De kaart van Van Hulten dateert uit 1821. Deze fraaie kaart van de Fraeylemaborg met "bosschen en landerijen" is gemaakt door landmeter F.N. van Hulten. Hij deed dat in 1821, in opdracht van de borgbewoners, het echtpaar Hora Siccama-De Sandra Veldtman. Op deze belangrijke kaart zijn veel interessante details vastgelegd betreffende de aanleg van het park. Zo zie je het padenpatroon, de vijverpartijen, tuinen, appelhoven, een bloementuin en zelfs graanvelden. Ook valt op dat de Engelse aanleg achter in het park, zoals eerder getekend door G.F. Blum, al aanwezig is. De vorige restauratie van het park vond plaats binnen het project Levende historie (gestart in 2009, afgerond in 2012).

De restauratie die we nu uit willen voeren gaat om het vervangen van tal van bomen

omdat zij aan het einde van hun levenscyclus zijn. Door dat te doen kunnen we de belijning van de bosvakken, de lanen, grachten en vijvers scherp houden. De kaart vormt dus de basis voor de keuzes die we maken om de belijning van het park te verbeteren, ook willen we het graanveld bij de Hooge berg terugbrengen en het theehuis op de berg en de kluzenaarshut reconstrueren. Onderdeel van het project is dat we de biodiversiteit op het borgterrein willen vergroten door een ander graslandbeheer in te stellen. Wij hebben daarom de pacht opgezegd en beheren de weilanden nu zelf.

Fuggerei folly

In 2022 gingen wij een samenwerking aan met de Fugger Stiftung in het Zuid-Duitse Augsburg. Zij beheert de Fuggerei, een 500 jaar oud sociaal woningbouwproject, tevens museum waar 220.000 bezoekers per jaar komen. Van deze stichting hebben wij de folly Fuggerei paviljoen gekregen, omdat de folly prachtig past in ons New Folly project. De folly is gebouwd ter gelegenheid van het 500 jarig bestaan van de Fuggerei. Het is een ontwerp van Jacob van Rijs (Amsterdam, 24 augustus 1964) van architectenbureau MVDRV. Dit paviljoen gaat op het landgoed dienen als expositieruimte totdat we de permanente expositieruimte hebben gerealiseerd. Hopelijk lukt het om deze ondergrondse expositieruimte onder de Koetshuistuin te realiseren.

De folly zal maximaal tien jaar op het landgoed blijven staan. We zullen er goed op passen zodat de Fuggerei folly daarna naar een andere mooie plek kan, bijvoorbeeld naar het Roegwold in de gemeente Midden-Groningen.

Artist impression Fuggerei Folly.

De folly is duurzaam, volledig gebouwd van hout uit de bossen van de Fugger Stichting.

In 2022 zijn we gestart met de aanvraag van de omgevingsvergunning en wij hebben offertes aangevraagd voor transport en herbouw van de Fuggerei folly.

Coöperatie Sterke Musea Groningen

In november 2021 is de Coöperatie Sterke Musea Groningen opgericht. Het doel van de coöperatie is het ondersteunen van de 130 musea die Groningen telt. Sinds april 2022 zijn er 5 adviseurs in dienst die adviseren op het gebied van huisvesting, verbetering van de collectiepresentatie, verbetering van de Public Relations, de erfgoededucatie en heel belangrijk fondswerving.

De Fraylemaborg is lid geworden van Sterke Musea. Marjon Edzes is de directeur, zij is tevens directeur van de Fraylemaborg. Secretaris Judith Jansen vertegenwoordigt Fraylema in de ledenvergadering van de coöperatie.

Ecologische quickscan

Het ecologisch onderzoeksbureau Ecoreest heeft eind 2022 een quickscan uitgevoerd naar de ecologische waarden in het park van de Fraylemaborg.

Uit het bronnenonderzoek komen de volgende relevante zoogdiersoorten naar voren: gewone dwergvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, tweekleurige vleermuis, watervleermuis, eekhoorn en haas.

Daarnaast zijn waarnemingen van diverse vogelsoorten met een jaarrond beschermde nest/rustplaats bekend, waaronder de buizerd, grote bonte specht en

Ledenvergadering van de Coöperatie Sterke Musea in de grote zaal van de Fraylemaborg.

bosuil. Ook is een dassenburcht aangetroffen.

Jongerenraad

In december 2021 is de jongerenraad van de Fraylemaborg opgericht. Het doel van de jongerenraad is om jongeren mee te laten denken over de vraag hoe we meer jongeren kunnen betrekken bij het landgoed. De jongerenraad bestaat momenteel uit vier jongeren tussen de 15 en 22 jaar. Zij hebben het plan om een escaperoom spel te maken voor de Fraylemaborg. Medio maart 2022 hebben Myrthe Postma en Benjamin van der Meulen namens de jongerenraad dit plan gepresenteerd tijdens een Moshpit in het Kielzog. Hierbij pitchten jongeren voor Cultuurprojecten in Midden-Groningen. Met dit plan won de jongerenraad 5000 euro voor de ontwikkeling en uitvoering van haar plan. Tijdens de Dag van het Park in Hoogezand en tijdens de kunstmarkt bij de Fraylemaborg werd er al proefgedraaid met raadsels en puzzels. Momenteel werkt de jongerenraad verder aan de ontwikkeling van het escaperoom spel.

De jongerenraad ontvangt een cheque van 5000 euro voor het ontwikkelen van een escaperoomspel.

3. Tentoonstellingen

De Fraeylemaborg bood in 2022 drie hoofd-tentoonstellingen en twee kleine, maar belangrijke, presentaties aan.

Gilbert Portanier

6 november 2021 – 5 april 2022

In het Koetshuis van de Fraeylemaborg was een tentoonstelling te zien met kleurrijke keramiek van de bekende Franse keramist Gilbert Portanier. In de collectie van de Gerrit van Houten Stichting, eigenaar van de Fraeylemaborg, bevinden zich tientallen objecten van deze kunstenaar. Ze werden aangekocht in 1975 en zijn nooit eerder tentoongesteld. Ze werden aangevuld met bruiklenen uit de collectie van Portanier.

Rengers & Piccardt in 1672

29 april – 2 oktober 2022

Een tentoonstelling in het kader van 350 jaar Gronings Ontzet en de landelijke herdenking van het rampjaar 1672. Het verhaal van de twee borgheren van Fraeylema staat centraal: Osebrandt Johan Rengers (1621-1680) en zijn schoonzoon Henric Piccardt (1636-1712). Hun levensverhalen kwamen op pijnlijke wijze samen in het rampjaar 1672, toen de stad Groningen werd belegerd door de Bisschop van Münster. Na het Ontzet van Groningen in augustus werden Rengers en Piccardt door het stadsbestuur beschuldigd van landverraad en gevangen gezet. Piccardt kwam binnen een jaar weer vrij, maar Rengers werd na een langdurig en schrijnend

oneerlijk proces veroordeeld tot "eeuwige gevangenschap". Pas na bemiddeling van prins Willem III van Oranje-Nassau werd Rengers in 1678 weer vrijgelaten.

In de tentoonstelling waren veel interessante bruiklenen van de Jan Menze van Diepencollectie opgenomen. Ook belangrijke bruiklenen uit het Groninger Museum en de Groninger Archieven. Bijvoorbeeld imposante aktes op perkament maar ook eigenhandig geschreven brieven van Piccardt, die als syndicus van de Ommelanden een belangrijke functie had. De meeste van deze 17de eeuwse documenten waren nooit eerder tentoongesteld. Ze lichtten een tipje van de sluier op van de zaken waar een borgheer in die tijd mee te maken had. De goede klimaat- en licht controle in de tentoonstellingsruimte maakte het mogelijk de bruiklenen bij wijze van uitzondering langer tentoon te stellen dan gebruikelijk. Wij zijn de bruikleengevers dan ook bijzonder dankbaar voor de goede samenwerking.

Een recente aanwinst kreeg een ereplaats: de zilveren kom van Fouwel Rengers, aangekocht met steun van de Vereniging Rembrandt en de Gerrit van Houten Stichting.

De gefilmde verhalen van vertelgroep Stichting Historisch Vertellen gaven bezoekers een indruk van de sfeer van de tijd door de mensen rond Rengers en Piccardt een stem te geven.

De tentoonstelling is nog steeds online te bezoeken: [RENGERS EN PICCARDT IN 1672 | Jan Menze van Diepen Collectie](https://ap.lc/dlkCd) <https://ap.lc/dlkCd>

Rein Pol, Schilderijen

15 oktober 2022 – 26 februari 2023

Een tentoonstelling in de borg en koetshuis. Pol (Groningen 1949) wordt gerekend tot de Noordelijke Figuratieven en is ook bekend van zijn schilderijen van de trein de Blauwe Engel. De tentoonstelling gaf een overzicht van zijn rijke oeuvre; stillevens, landschappen, portretten en muziek instrumenten.

Elk thema dat Pol schildert wordt verbeeld in een heldere, harmonische compositie met grote aandacht voor lichtval, stofuitdrukking, ruimte- en kleurwerking. De schilderijen zijn niet bedoeld als exacte kopie van de werkelijkheid om ons heen, maar als verbeelding van de éigen werkelijkheid. Hij heeft steeds een scherp oog voor de zeggingskracht van schijnbaar onbeduidende details. De onderwerpen bewegen zich tussen het doodgewone en het absurde.

De tentoonstelling is erg populair gebleken bij bezoekers en kreeg een mooie recensie in het Dagblad van het Noorden (november 2022).

Bitterzoet Erfgoed

29 april – 2 oktober 2022

In de Grote Zaal van de Fraeylemaborg werd een beklemmend voorwerp uit de

collectie getoond, een zilveren halsband van een tot slaaf gemaakt persoon. De band komt uit de oorspronkelijke collectie van de borg en werd in 2008 aangekocht. De naam Jacob Henric Junius en het jaartal 1774 zijn in de band gegraveerd. De familie Junius is via de vrouwelijke lijn verwant aan de bewoners van de Fraeylemaborg. Ook is het wapenschild van de familie Junius in de band gegraveerd. De band werd tentoongesteld met twee portretten, als onderdeel van 'Bitterzoet Erfgoed', een manifestatie waarin musea, erfgoedinstellingen, culturele en educatieve organisaties uit stad en provincie Groningen aandacht besteden aan het slavernijverleden in Groningen en de doorwerking hiervan op het heden.

Ostfriesland Biennale met The Sower

4 juni - 4 september 2022

De eerste editie van de Ostfriesland Biennale, waarin dertig kunstwerken van internationaal gerenommeerde en veelbelovende kunstenaars te zien waren in de streek Oost-Friesland en de provincie Groningen. De Fraeylemaborg was onderdeel van deze kunstmanifestatie met een robuust beeld, gemaakt door Atelier van Lieshout (AVL). Het beeld heet The Sower (de Zaaier) en is gemaakt van staal en beton. Van Lieshout zegt hier zelf over:

'Boeren zijn afhankelijk van de aarde en onderwerpen zich eraan, maar ze proberen ook de natuur vorm te geven en te manipuleren. De Zaaier is een klassiek sculpturaal thema dat AVL heeft uitgevoerd in een stijl die Russisch constructivisme combineert – opkomen voor geloof in techniek- met Vlaams primitivisme, dat de mens afbeeldt

De Sower met op de achtergrond de folly Secret Oak en bij het beeld directeur Marjon Edzes.

als onderworpen aan de natuur’.

De Sower kreeg een toepasselijke plek op een open veld helemaal achterin het park van de Fraeylemaborg. Op een 19de eeuwse ontwerptekening van dit park kan je zien dat daar een goudgeel graanveld was bedacht, midden tussen de donkergroene boompertijen. Op die manier werd in de romantische Engelse Landschapstijl het boerenleven binnengehaald en vermengd met de cultuuraanleg.

4. Museale ontwikkelingen

Aanwinsten

- De giraffepiano is aangekocht dankzij een genereuze subsidie van de Bredius Stichting. De harpvormige hoge kast is bekleed met geel damast en uitgevoerd met marqueterie. Als bruikleen maakte deze blikvanger al jaren deel uit van de opstelling in de borg, maar door aankoop is het bijzondere instrument veilig gesteld en te zien in de Daagsche Kamer.

- ***Zilveren dukkaat Fraylemaborg***

Ter gelegenheid van de herdenking van 350 jaar Gronings ontzet heeft de Koninklijke Nederlandse Munt een dukkaat geslagen met daarop de Fraylemaborg.

De munt werd uitgereikt aan de directeur van de Fraylemaborg op 22 april 2022 tijdens de opening van 'Stad houdt stand' in het Groninger Museum. Een brede afvaardiging van het bestuur van het landgoed was ook aanwezig bij dit plechtige moment. De munt is te koop in de museumwinkel en bij de Koninklijke Nederlandse Munt.

Collectiebeheer

- De Fraylemaborg is al jaren een geregistreerd museum. Het Museumregister is een register van museale instellingen die aantoonbaar voldoen aan criteria

Zilveren Dukaat 350 jaar Gronings ontzet.

voor een kwalitatief hoogwaardige invulling van de functies van een museum. Elke paar jaar toetst het Museumregister of een museum nog steeds aan de criteria voldoet. De borg ontving een uitnodiging voor een dergelijke herijking in 2022. Vanwege de wisseling van conservator wordt deze, in overleg met het Museumregister, in 2023 ingediend.

- De temperatuur, relatieve luchtvochtigheid en daglicht hebben grote invloed op de conditie van de collectie. Deze werden ook dit jaar weer zorgvuldig gemeten en aangepast waar nodig. In een historisch gebouw is dat altijd een uitdaging, maar er is op dit gebied veel bereikt. Een belangrijke erkenning dit jaar was het akkoord van bruikleengevers tot verlengen van de expositieduur in de Rengers & Piccardt tentoonstelling.

Presentaties

Naast de tentoonstellingen en interventies hierboven genoemd, zijn in 2022 de presentatie en interpretatie van de collectie op deze punten aangepast:

- *Audioguide vernieuwd*

Ons audioguide systeem werkte niet meer goed vanwege ouderdom. Wij hebben daarom een nieuw systeem aangeschaft. Vrijwilliger Teun Arends heeft alle audio fragmenten overgezet op het nieuwe systeem en ook de hele digitale inregeling verzorgd. Een monsterklus waarvoor ook vanaf deze plaats onze grote dank.

- *Zolder van de borg*

Tijdens de lockdown is de zolder toegankelijk gemaakt voor het publiek. In 2022 hebben we een film over de bouwhistorie laten maken. De film wordt nu op zolder vertoond, samen met de film over de beklimming van de toren.

- Zilveren kom

De zilveren kom van Fouwel Rengers is aangekocht in 2021. In 2022 werd deze tentoongesteld in de Grote Zaal. In de Kleine Zaal is er bovendien een film waarin de geschiedenis en het belang van de kom voor de Fraeylemaborg gedeeld wordt met bezoekers.

- Bloemen

Elke week worden de bloemstukken in de borg vervangen en verzorgd door een team vrijwilligers. Dit wordt ook erg gewaardeerd door bezoekers en daarvoor onze dank.

Research en onderzoek

- *Lezingen en publicaties*

Het lezingprogramma van conservator Henny van Harten over de bewonersgeschiedenis van de Fraeylemaborg moest deels worden afgelast, drie avonden konden binnen de geldende coronamaatregelen doorgaan.

- *Publicaties*

Drs. Henny van Hartens artikel 'De kom van Fouwel' verscheen in het

Bulletin van de Vereniging Rembrandt.

5. Programma 2022

De Fraeylemaborg biedt jaarlijks een ambitieus en gevarieerd programma. Wij doen dit om zo een breed publiek te verwelkomen en een belangrijk deel uit te kunnen maken van het culturele aanbod in de regio. Dankzij goede samenwerking met lokale partners en de steun van vrijwilligers is er in 2022 weer van alles te doen geweest op de borg.

za 19 februari - **INLOOPMIDDAG TROUWEN IN DE FRAEYLEMABORG**/13.00-17.00 uur. Aanstaaende bruidsparen bekeken de trouwlocatie en er was een ambtenaar van de Burgerlijke Stand aanwezig voor het beantwoorden van vragen. Vrij entree.

zo 6 maart– **MEERTMOAND DIALECTMOAND**/Groningstalige rondleiding met koffie en povverd / Borg/ 14.00 uur/ € 7,00 / kind € 2,50.

za 23 maart - **ENTDAG** / Werkschuur / 10.00-16.00 uur / toegang gratis. Tegen een kleine vergoeding voor materiaalkosten entten deskundigen jonge fruitboompjes. Er was enthout aanwezig van oude fruitrassen die in Noord-Nederland thuis horen en die zeldzaam zijn geworden.

zo april - **STINZENPLANTENTOCHT**/ park / 11.00-16.00 uur.

Deze bijzondere voorjaarsbloeiërs zijn bolgewassen die door de borgbewoners door de eeuwen heen zijn aangeplant. De vindplaatsen rondom de borg waren gemarkeerd.

4 t/m 10 april - **NATIONALE MUSEUMWEEK** / Het thema was: Ontdek samen ons echte goud!

za 9 april -**VRIENDENDAG** Vereniging Vrienden van het Landgoed Fraeylemaborg /Borg / 10.30 uur/ belangstellenden waren welkom!

zo 17 april, Eerste Paasdag,- **PAASEIEREN ZOEKEN** /Park/ 13.30 uur/ kinderen tot en met 8 jaar/ gratis. In het park was een groot aantal eieren verstopt tussen het gras en bij de bomen.

ma 18 april, Tweede Paasdag- **GROEI & BLOEI OP FRAEYLEMA** /Voorterrein en borg/ Groei & Bloei afdeling Hoogezand-Sappemeer e.o. organiseerde samen met het landgoed een aantrekkelijke Tuin- en Lifestyle Fair, met presentaties, bloemschikken en leuke doe-activiteiten voor de jeugd. Open 11.00 – 17.00 uur.

zo 15 mei –**WANDELING VAN FRAEYLEMA TOT FRAEYLEMA** t.g.v. de Nationale Molendag/ Wandeling met gids vanaf de Fraeylemaborg naar de Fraeylemamolen aan de Groenedijk / start 14.00 uur bij de museumwinkel / €3,-

zo 5 en ma 6 juni - **PINKSTEREVENEMENT**/ park en borg/ i.s.m. VKVB Bourtange/ een 16de eeuwse kampement met schijngvechten en wapenhandelingen, kanongebulder, varken aan het spit en mooie oude kostuums. In het kader van de landelijke Dag van het Kasteel. www.fraylemaborg.nl

vr 8 juli- **ZOMERAVONDWANDELING**

Genieten van het fraaie park onder leiding van een deskundige gids. Er werd aandacht besteed aan de unieke aanleg van het park en aan de Follies. Start Oranjerie/ 19.00 -21.00 uur / € 3,-

vr 15 juli – **WANDELING VAN FRAEYLEMA TOT FRAEYLEMA** / 19.00 uur.

Wandeling met gids vanaf de borg naar de Fraylemamolen aan de Groenedijk. Start museumwinkel / € 3,-

30 juli t/m 13 aug – **KAMPEERWEEK VOBULA**

Vrijwilligers waren bezig met natuuronderhoud in het park van de Fraylemaborg. Aanmelden via www.vobulakamperen.nl

juli t/m augustus – **BLOTEVOETENPAD** - Er was een avontuurlijk blotevoetenpad uitgezet in het park van de Fraylemaborg. Het traject liep over zandpaden, gras,

Jongeren leren hoe ze piekenier kunnen worden.

modderige greppels, dwars door een vijver en langs de follies. Een belevenis voor alle generaties!

za 3 sept- **FRAEYLEMA KOETSENTOCHT/** Met deelnemers uit diverse provincies van Nederland. De prijsuitreiking was op het voorterrein van de Fraeylemaborg. Tevens diverse andere activiteiten in het dorpshart van Slochteren. Kijk op www.fraylemakoetsentocht.nl.

10 sept- **OPEN MONUMENTENDAG**
Gratis entree. Thema: duurzaamheid.

zo 11 sept - **KUNSTMARKT FRAEYLEMA RONDON**
Kunstmarkt, muziek en gezelligheid / 10.30 tot 17.00 uur/ circa 60 kunstenaars met een gevarieerd aanbod.

za 17 september- **INLOOPMIDDAG TROUWEN IN DE FRAEYLEMABORG** 13.00-17.00 uur. Aanstaande bruidsparen hebben de trouwlocatie bekeken en er was een Ambtenaar van de Burgerlijke Stand aanwezig voor het beantwoorden van vragen. Vrij entree.

za 24 en zo 25 september - **BROCANTE FAIR**
Veertig bekende Brocanteurs kwamen uit heel Nederland en hadden voor elk wat wils zoals Stoer-Industrieel, Romantisch-Liefelijk, Shabby-Chic en Boudoir.

Meer info op www.brocantefairfraeylema.nl

za 8 oktober - **VRIENDENDAG**

Vereniging Vrienden van het Landgoed Fraeylemaborg /Borg /10.30 uur /
belangstellenden waren welkom!

zondagmiddagen in oktober- **OKTOBERMAAND KINDERMAAND**

Kind. tot 12 jaar gratis toegang/ speurtocht in borg of park/ verkleden als ridder of
jonkvrouw. Elke zondag een leuke activiteit voor kinderen, zie educatie.

zo 9 oktober- **MOLENWANDELING**

I.k.v. oktobermaand-kindermaand / wandeling met gids vanaf de Fraeylemaborg naar
de Fraeylemamolen aan de Groenedijk, geschikt voor kinderen vanaf 8 jaar en hun
(groot)ouders/ start 13.30/ kinderen gratis, volw. €3

zo 16 oktober - **PADDENSTOELEN-/KABOUTERTOCHT**

Park/ 11.30 tot 16.00 uur / Wel 100 soorten paddestoelen trof men in het park aan.
Vele ervan stonden in een uitleg beschreven. De route was door middel van bordjes
aangegeven. De grappige kaboutertocht voor kinderen had een eigen bewijzing.

zo 30 oktober- **ÉÉN DAG JONKHEER OF JONKVROUWE ZIJN OP DE**

FRAEYLEMABORG- Hoe zou je dag er dan uitzien? Schrijf- en tekenworkshop voor

kinderen, met Paulien en Yvonne. Aanvang 13.30 uur of 15.30 uur. Deelname was gratis, aanmelden nodig.

zo 6 november - **WANDELING VAN BORG NAAR KERK**

Start 14.00 uur Museumwinkel. De relatie tussen de Fraeylemaborg en de kerk van Slochteren werd belicht / € 3

za 17 en zo 18 december – **KERSTMARKT**

Sfeervolle kerstmarkt op het voorterrein van het landgoed, met tal van activiteiten.

Za 17 dec t/m zo 8 januari - **KERSTPRACT OP FRAEYLEMA**

Fraaie kerstdecoraties in de eeuwenoude vertrekken van de borg.

Enkele bijzondere evenementen die naast het programma plaatsvonden:

LEZING OVER BOER ZIJN IN DOOR OORLOG GETEISTERD OEKRAINE

15 en 22 Mei

Hoe is het om boer te zijn in Oekraïne, daarover sprak Emmeke Huizinga-Vierhout in de Fraeylemaborg in Slochteren. Zij behandelde het leven op de boerderij in Kischenzi. De oorlog, de voedselcrisis, de blokkade van de haven in Odessa en de inspanningen van haar partner Kees Huizinga, afkomstig uit Hellum, om de kwestie Europees aan te kaarten.

Inwoners van Hellum en omgeving spannen zich sinds het begin van de oorlog in

Emmeke Vierhout en Kees Huizinga in de helicopter.

om de situatie in Oekraïne te verbeteren. Wekelijks gaan er transporten naar Oekraïne met levensmiddelen maar ook met groentezaden voor de tuintjes, vierwiel aangedreven auto's en noodstroomaggregaten.

De acties vinden plaats ten behoeve van de stichting De Leeuw Kyiv opgericht door de Nederlandse gemeenschap in Kiev om het onderwijs in de Nederlandse taal en cultuur te stimuleren. Sinds het begin van de oorlog zet de stichting zich echter helemaal in voor het verlenen van humanitaire hulp. De stichting is een Nederlandse Algemeen Nut Beogende Instelling. <https://www.deleeuwkyiv.nl/>

De Fraeylemaborg stelde de grote zaal gratis beschikbaar voor deze lezing. Dat doet het museum omdat het ten dienste staat van de samenleving en haar ontwikkeling. Zowel het presenteren van materiële als immateriële getuigenissen behoort tot de taak van het museum. Tijdens beide lezingen zat de zaal vol. Van de lezing is een filmopname gemaakt ten behoeve van het archief.

Balletvoorstelling: STILL LIFE IN THE PARK

19 juni 2022

Al voordat Corona crisis optrad hadden we het plan opgevat om het ballet *Still life in the park* op te voeren. Het is een ballet van choreograaf en artistiek leider Nicole Beutler (München, 1969).

Dansers met ringen brengen als een soort levende sculptuur een ode aan verlangzaming. Met hun precieze bewegingen roepen ze beelden op van de rijzende

Still live in the park.

zon en de wassende maan. Als planeten die om elkaar heen draaien maar elkaar nooit raken. In dialoog met de omgeving maakt STILL LIFE IN THE PARK ruimte voor schoonheid, troost en een nieuwe, helende balans. Een meditatief ritueel over samenzijn met elkaar en de natuurlijke ruimte om ons heen. En het was prachtig. STILL LIFE IN THE PARK was eerder onder andere te zien in Museum Boijmans Van Beuningen, op het dak van NEMO en op het Amsterdamse Leidseplein.

Stip op de kaart

18 september

In een ruime straal rondom de Fraeylemaborg waren veel verschillende, verrassende, leuke dingen te zien en te doen. Mensen konden hun eigen route samenstellen en de dag sloot af met een bijeenkomst op de borg. Georganiseerd door Lions Skiramere Slochteren.

Kunstkabinet kielzog

april-okt

Op de parkeerplaats van de Fraeylemaborg stond een kunstkabinet van Cootje van der Wijs. De plaasting en presentatie bij de borg en op 4 andere lokaties was georganiseerd door Kielzog.

6. Educatie

In 2022 konden we gelukkig na de lockdown weer veel scholen ontvangen op het landgoed. Ook konden er weer diverse activiteiten worden georganiseerd voor kinderen en scholen. Zo kon bijvoorbeeld er na twee jaar eindelijk weer paaseieren worden gezocht in het park. Ook werden er creatieve activiteiten aangeboden voor kinderen tijdens de Groei en Bloei fair, tijdens de Kunst markt en tijdens de Kerstmarkt.

Schoolbezoeken

In het kader van "Verken je omgeving" brachten de brugklassen van het Aletta Jacobs College een bezoek aan de Fraeylemaborg en aan de follies in het park. In september kwamen leerlingen van groep 7 en 8 van het Primair Onderwijs tijdens de Open Monumentendag voor scholen op de fiets naar de Fraeylemaborg. Het thema Ridders en Kastelen was voor diverse kleutergroepen aanleiding om ons een bezoek te brengen.

Gi-ga-groen

Het thema van de kinderboekenweek van 2022, Gi-ga-groen, was voor een aantal scholen aanleiding om het Sprokkelpad te gaan doen in het park

Arm en Rijk

In samenwerking met K&C Groningen en in het kader van de Culturele Mobiliteit

De paashaas had weer eieren verstopt.

hebben meer dan 1000 leerlingen van groep 3 en 4 van het Primair Onderwijs het erfgoed project Arm en Rijk, wonen en werken op de Fraeylemaborg gevolgd. Ook een aantal klassen uit het speciaal Onderwijs en het Voortgezet Speciaal Onderwijs heEFT het programma gevolgd in 2022.

De meeste scholen maken voor hun bezoek gebruik van de erfgoedbus.

Speurtocht

Gedurende het hele jaar werd de speurtocht in de borg aangeboden en konden kinderen zich verkleden als prinses of ridder. Ook de sprokkeltocht in het bos, langs verstopte kluisjes, werd het hele jaar aangeboden.

Oktober kindermaand

In oktober waren er weer elke zondag activiteiten voor kinderen in het kader van oktober kindermaand. Deze maand biedt kinderen de mogelijkheid om op een laagdrempelige en goedkope manier in contact te komen met kunst, cultuur en erfgoed.

Op de eerste zondag in oktober konden kinderen kabouters maken van houtstammetjes uit het park en werden er pannenkoeken gebakken.

De zondag erna was er een wandeling voor kinderen, met quiz onderweg, naar de Fraeylemamolen. De molenaar liet kinderen de molen zien en er was een verhalenverteller die een verhaal vertelde.

Kabouters gemaakt tijdens Oktober Kindermaand.

De jaarlijkse Kabouter-en Paddenstoelentocht in het park op 16 oktober werd weer goed bezocht.

Schrijf- en tekenworkshop Gi-ga-grote kerstboom

Op 30 oktober werd er een schrijf- en teken workshop voor kinderen georganiseerd. Paulien Andriessen en Yvonne Komduur, maaksters van het boekje: een baantje op de borg, vertelden een verhaal en lieten kinderen schrijven en tekenen naar aanleiding van een spannend verhaal over een glazen kerstengel. Speciale gast was jonkvrouw Catharina van Panhuys, oud bewoonster van de Fraeylemaborg. Ze vertelde de kinderen hoe vroeger kerst werd gevierd op de Fraeylemaborg.

Samenwerking

Er is een nauwe samenwerking met instellingen als Erfgoedpartners en K&C (Kunst en Cultuur). Zij zorgen er mede voor dat scholen ons en ons educatieaanbod weten te vinden. Er is een intensief contact met cultuurcoördinatoren en docenten van scholen voordat een schoolklas de Fraeylemaborg bezoekt. We werken vaak op maat: educatieve programma's worden aangepast aan het niveau van de groep of aan het thema waar de school de nadruk op wil leggen. Daarnaast wordt er samengewerkt met instellingen als de Molenstichting Midden- en Oost Groningen, Het Kielzog en andere culturele instellingen. Educatied medewerkers van het Klooster Ter Apel bezochten ons voor een "kijkje in de keuken". In april werd er een tegenbezoek gebracht.

Samenwerking met de Molenstichting tijdens de Molenwandeling.

7. Trouwen

In 2022 was het zonder strenge coronaregels voor bruidsparen weer veel gemakkelijker om hun trouwdag naar eigen wensen vorm te geven. Voorafgaand aan de trouwceremonie brengen veel aanstaande bruidsparen een bezoek aan de Fraeylemaborg om de wensen en mogelijkheden te bespreken.

Inloop

Zowel in februari als in september werd er een trouw inloop middag georganiseerd. Aanstaande bruidsparen konden zich laten informeren over de mogelijkheden omtrent het trouwen op de Fraeylemaborg. Naast een medewerker van de borg was er een buitengewoon ambtenaar van de burgerlijke stand aanwezig voor het beantwoorden van vragen. Restaurant de Boerderij verleende zijn medewerking aan deze middag. De middagen werden goed bezocht. Naast aanstaande bruidsparen kwamen zowel radio als tv-noord langs.

Verschillende bruidsparen kozen ervoor om het ja-woord in de Fraeylemaborg te geven. Zowel in de Kleine Zaal als in de Grote zaal werd getrouwd. Ook al getrouwde stellen kozen, nu er weer meer mogelijk was, voor een ceremonie in de borg. Totaal kozen bijna 50 paren voor een ceremonie op het landgoed. Opnieuw was buiten trouwen, onder de Zwarte Walnoot achter de borg, erg populair.

Buiten trouwen onder de zwarte walnoot.

De Fraeylemaborg als trouwlocatie stond in 2022 vermeld op verschillende trouwsites:

www.trouweningroningen.nl

www.trouwplannen.nl

www.bruiloft.nl

www.trouwen.nl

Huwelijksvoltrekking in de Grote Zaal.

8. Bezoekers

We zijn tevreden over de bezoekersaantallen. De overzichten treft u in dit hoofdstuk aan. Het aantal bezoeken met Museum Jaarkaart is al haast weer op het niveau van voor Corona. De Kerstmarkt was een absolute topper mede veroorzaakt door het geweldige weer.

Onderverdeling bezoekers	2022	2021	2020	2019
Volwassenen	3.278	2.099	2.844	3.488
Kinderen 6-12 jaar	268	183	221	285
CJP Kaart	14	27	13	34
Gratis	652	136	201	228
Vrienden	1.323	647	587	653
Museum Jaarkaart	4.717	2.698	4.080	4.975
Vriendenloterij VIP kaart	713	345	0	0
Rondleidingen	188	0	31	220
Rondleiding bospark	0	0	15	0
Scholen	1.306	129	743	1.374
Symposia en ontvangsten	0	0	0	240

Onderverdeling bezoekers	2022	2021	2020	2019
Entdag	0	0	220	200
Sprokkelpad	101	41	74	130
Trouwinloop	25	10	10	72
Workshop schrijven	0	27		
Vrouwen van Nu	0	0	0	103
Stinzentocht	0	0	0	700
Molen/kerkwandeling	33	14	19	56
Vriendendag	80	0	0	145
Paaseieren zoeken	200	0	0	70
Groei en bloei	2.705	0	0	2.875
Opening tentoonstellingen	185	70	85	115
Drie Borgentocht	750	750	0	650
Pinksteren Living History	2.200	0	0	1.900
Oktober Kindermaand	29	70	0	0
Kunstmarkt	3.200	3.000	1.345	1.300
Arrangementen in het park	0	0	0	0

Onderverdeling bezoekers	2022	2021	2020	2019
Midsommar markt	0	0	0	1.200
Leerstoel buitenplaatsen	0	0	0	50
Brocante Fair	2.300	4868	0	2.230
Blotevoetenpad	2.224	4234	5.609	5.000
Koetsentocht	820	850	0	900
Open monumentendag	0	0	0	185
Samhain markt	0	2700	0	0
Paddenstoelentocht	1.650	1500	0	1.500
Pannenkoeken bakken/Knutselmiddag kabouters	90	340	75	175
Glas schilderen / Schilderen als de Ploeg	0	0	0	50
Natuurwerkdag	0	0	0	12
Theater	0	0	0	1006
Kennisdag bomen	0	0	0	80
Concerten	0	35		
Follies te Food	0	0	0	120
Kerstmarkt	6.470	0	0	3.605
Subtotaal	36.173	24.812	16.172	35.926

Aanwezigen bij huwelijken	2.760	1.560	600	2.940
Subtotaal	38.933	26.372	16.772	38.866
Bezoekers park	113.785	96.251	88.394	61.512
Totaal exclusief bezoek restaurant	152.718	122.623	105.166	100.378

	2022	2021	2020	2019
Huwelijken en partnerregistraties	46	26	20	49
Bezoek website tot op heden	1.057.509	943.735	815.801	695.862
Website bezoek dit jaar	122.774	127.934	119.939	86.812
Bereik Instagram	21.672			
Stand pagina likes Instagram	1.508	1.329	1.012	700
Toename pagina likes Instagram	179	317	312	
Bereik Facebook	405.610			
Stand pagina likes Facebook	12.637	11.653	10.317	9.240
Toename pagina likes Facebook	984	1.334	1.077	881
Betaald bereik Facebook en Instagram	61.663	81.068		
Aantal advertenties Facebook	24	31	49	42

9. Onderhoud en bouw op het landgoed

De grote restauratie is net achter de rug en dat scheelt enorm in het aantal onderhoudsklussen. Helaas hebben we met name in de West-vleugel weer aardbevingsscheuren en zullen we opnieuw moeten restaureren.

We hebben dit jaar getracht alsnog het geld voor de versterking van de fundering te krijgen van de Nationaal Coordinator Groningen (NCG). Die versterking van de borgvoet brachten wij aan ter voorkoming van onderspoeling. Maar in 2020 konden kosten voor een fundament nog niet worden vergoed. Wij willen dit geld (€ 170.000) met terugwerkende kracht ontvangen, maar dat is niet gelukt. Wij blijven doorzetten op dit punt.

Plafond

Er was waterschade in de grote zaal omdat het klimaatbeheersingsapparaat niet goed functioneerde. Het plafond is opnieuw geschilderd.

Boerderij

De brandmeldcentrale in De Boerderij ging kapot en is vervangen.

Er liep een meneer tegen de glazen pui aan en het grote raam knapte. Wij startten het project om de pui te vervangen. Het wordt een pui met roedeverdeling die lijkt op de pui van het Koetshuis.

Het verbeteren van de klimaatbeheersing en verduurzaming van de keuken is in 2022 uitgedacht en aanbesteed. Een nieuw inductie afzuigstelsel zal worden geïnstalleerd.

Vrijwilligers en aannemers aan de koffie op de maandagmorgen.

Vazen voorterrein

De vazen op het voorterrein die eigendom zijn van het Scholtenfonds hebben we voorzien van nieuwe fundamenteën.

.Nieuwe fundering voor de vazen van het Scholtenfonds.

10. Ontwikkelingen in het groen

Storm

Begin maart was er een grote storm in Nederland die het park zwaar trof. De goudes en andere solitaire bomen sneuvelde, ook de driedelige zomereik liep schade op en verloor een arm. Dit schrijvende er is nog steeds gevolgschade van deze storm. Wij moesten veelvuldig de aannemer inschakelen om bomen te ruimen opdat het park veilig zou zijn voor de wandelaars.

Vlak na de storm hebben dagbestedingsbedrijf d'Olle Bongerd onder leiding van Klaas Schipper, de coöperatie voor duurzame initiatieven Woldwijk in Ten Boer en natuurlijk onze vaste tuinman Joost Haagsma heel veel bomen geruimd.

Wij kampen met het feit dat veel bomen in het park aan het einde van hun levenscyclus zijn. Daarom hebben we in 2022 een projectplan geschreven in samenwerking met de Groene Monumentenwacht. De titel is 'Fraeylema volgens Van Hulten'. Het vervangen van de beschoeiing in de buitengracht maakt onderdeel uit van het project. Wij hebben subsidie aangevraagd bij de Provincie, GRRG. Gelijktijdig hebben wij de vergunning aangevraagd, dat bleek een veel ingewikkelder procedure dan voorheen, met veel extra onderzoeken op het gebied van ecologie en archeologie.

Ravage na zomerstorm waarbij een tak van de tweelingek sneuvelde.

Noordbroeksterweg

Langs de Noordbroeksterweg bevindt zich een karakteristieke boomwal die bij het landgoed in onderhoud is. De andere zijde is van de gemeente. De samenwerking met de afdeling groen van de gemeente is heel goed. Zij geven ons adviezen, wat heel waardevol is. Het afzetten van onze zijde van de boomwal is door de gemeente uitgevoerd. Daar hebben we een vergoeding voor gegeven. De samenwerking bevalt goed.

Verschralen

We hebben de verpachting van de weilanden, de Vennen, aan de Noordbroeksterweg opgezegd. Wij gaan door hooien en afvoeren de weilanden verschralen zodat de biodiversiteit toeneemt.

Stinzenflora

De stinzenplanten in het park doen het bovengemiddeld goed. Dat zeggen de stinzenplanten specialisten Helien Tonckens en Theo Bekking (vrijwillig ecooloog Fraeylema). Door hun adviezen en enthousiasme hebben we in december bostulp, lenteklokje en boshyacynth, in totaal 6000 bollen, aangeplant samen Terra MBO Groningen.

Op de site <https://stinzenflora-monitor.nl/> is te zien welke stinzenplanten er in bloei staan op het landgoed. Wekelijks wordt de site bijgehouden door de heer Theo Bekking. Wij waarderen de inspanningen van de heer Bekking zeer.

MBO Terra plant stinzenbollen.

Regioleren

Terra is meerdere malen op het landgoed geweest in het kader van Regio leren. Een groep studenten brengt offerte uit voor een project en als wij de offerte goedkeuren voeren de studenten het werk uit. Zij nemen dan de machines van school mee. In dit kader zijn een bosperceel gedund, takhout versnipperd en de taluds gemaaid van de vijvers in het park. Ook worden er bosmaai diploma's afgenomen.

Vobula

De Stichting Vrijwillig Onderhoud van Buitenplaatsen en Landschappen (Vobula) heeft gedurende 14 dagen in augustus het kamp bij ons opgeslagen. Er waren 20 deelnemers. Zij verwijderden jonge esdoorns, braamopslag en herstelden bruggen. Ook het opkronen van de midden-as werd aangepakt. Het landgoed zorgde voor de faciliteiten en een uitgebreide slotmaaltijd.

De Olle Bongerd

Fijn is dat de zorgboerderij De Olle Bongerd ons twee dagen in de week helpt met het onderhoud van het park. Zo is er door leidinggevende Klaas Schipper en zijn mannen veel gewerkt aan het verwijderen van esdoorn. Zij zorgen er ook voor dat de paden goed begaanbaar blijven. En bouwden wederom een zeer succesvol Blotevoetenpad op.

Blotevoetenpad in het park

11. Bestuur medewerkers vrijwilligers

In 2022 heeft het bestuur vijfmaal vergaderd. Op 25-02, 27-04, 07-06 (een ingelaste vergadering over de Fuggerei folly), 22-07 en 25-11.

Leden van het bestuur

Voorzitter Henk Menninga en penningmeester Jaap Pilon zijn langer aangebleven dan de zittingsperiode van tweemaal 4 jaar. Het bestuur is hen zeer erkentelijk dat ze bereid waren om aan te blijven tot 01-01-2022. Het afscheid werd gevierd op 25 maart 2022 met een receptie en een diner.

Per 01-01-2022 werden beiden opgevolgd. Hans Alders werd de nieuwe voorzitter en Evert Veldman de nieuwe penningmeester.

Menninga zat gedurende 13 jaar in het bestuur en Pilon 9 jaar. Vanaf deze plaats willen we nogmaals onze dank uit spreken voor hun geweldige inzet voor het landgoed.

Een overzicht van de leden van het bestuur is opgenomen in bijlage 1.

Medewerkers

In februari volgen diverse medewerkers de opleiding Beheerder Brandmeldinstallatie (BMI).

Externe activiteiten en nevenfuncties.

Directeur Marjon Edzes nam deel aan het overleg van directeurs van Groninger musea. Zij is lid van VNO/NCW, voorzitter van de Vereniging Marketing Midden-Groningen tot en met april 2022. Zij is initiator en kwartiermaker van de Coöperatie

Jaap Pilon met de cheque van de Bankgiroloterij in handen. Verder op de foto de directeur van de loterij, Nynke van Hoorn en Marjon Edzes, in Naturalis op 05-02-2020.

Sterke Musea Groningen U.A.

Conservator Henny van Harten is tevens conservator van de Jan Menze van Diepen Stichting. Zij heeft zitting in het Borgenoverleg. Deze taken zijn per 01-11-2022 overgenomen door Carien Kremer de nieuwe conservator.

Management assistent Nynke van Hoorn zit in het bestuur van de Vereniging Marketing Midden-Groningen, tevens is zij organisator van de Ruigste run van de Veenkoloniën.

Vrijwilligers

De inzet van onze vrijwilligers was ook in 2022 geweldig. De periodes van de lockdown zijn voor hen zwaar geweest omdat er daardoor veel sociaal contact wegviel. Maar gelukkig was alles in het voorjaar weer normaal.

In totaal zijn er doorlopend 60 vrijwilligers op het landgoed actief en nog zo'n 140 op incidentele basis. Denk daarbij aan alle vrijwilligers van de evenementen, het toneel, de Koetsentocht, de mensen van de zorgboerderij, het Vobula kamp et cetera.

Er kwam viermaal een FraeylemaNieuws uit. De redactie bestaat uit Martin de Niet en Trijntje Molenberg. Teun Arends helpt bij de vormgeving. De eindredactie is in handen van Henny van Harten.

Henk Menninga(vierde van links) met zijn familie 26 april 2019 de dag dat hij Koninklijk werd onderscheiden.

Afscheid conservator Henny van Harten

Na een receptie op de borg ter gelegenheid van het afscheid van conservator Henny van Harten vond de eindejaarsbijeenkomst plaats die was omgedoopt tot afscheidsdiner van Henny van Harten. Het was een gezellige bijeenkomst met mooie toespraken en een Klouk quiz gemaakt door Gerard de Haan en Nynke van Hoorn. Henny van Harten heeft ons allen uitgebreid bedankt voor het leuke afscheid. Zij kreeg een cheque waaraan ook de Gerrit van Houten Stichting en de Van der Wijck stichting meebetaalden. Zij wil daarvoor een schilderij kopen.

Henny heeft 41 jaar op de borg gewerkt. Zij maakte 120 tentoonstelling en schreef vele boeken. Naast vele andere is de tentoonstelling in 1984 over Willem III met maar liefst 60.000 bezoekers gedenkwaardig. Henny had geregeld dat de kostuums die in de TV serie over Willem III waren gebruikt op de borg ten toon werden gesteld. Een gouden greep.

Dagje uit

Het jaarlijkse dagje uit voor de vrijwilligers ging dit jaar naar Duitsland. We gingen naar het kunstenaarsdorp Worpswede en naar een rododendron tuin. Iedereen vond het geslaagd.

Er werden 2 vrijwilligersvergaderingen gehouden in april en in november.

We hebben dit jaar een digitaal roostersysteem in gebruik genomen. Wij verwachtten dat iedereen dat wel moeilijk zou vinden, maar eigenlijk ging de invoering heel soepel. De vrijwilligers plannen zelf wanneer ze kunnen werken en als er iets tussen

Onder leiding van Gerard de Haan en Nynke van Hoorn speelde Henny tijdens haar afscheid de quiz Klouk.

komt vragen ze via het systeem om vervanging. Ook dit gaat meestal zonder problemen.

Een overzicht van de vrijwilligers die op 01-01-2022 in dienst waren treft u aan in bijlage 3.

Codes

Wij verklaren dat wij geen nieuwe overeenkomsten hebben afgesloten of lopende overeenkomsten hebben gewijzigd die voorzien in beloningen die hoger zijn dan de normering in de Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector, de WNT-norm. De uitgebreide verklaring staat in de jaarrekening.

Wij verklaren dat wij werken volgens de richtlijnen van de Code Cultural Governance, de Fair Practice code en de Code Diversiteit en inclusie. Zowel onze eigenaar de Gerrit van Houten Stichting als ons bestuur onderschrijven de Leidraad Afstoting Museale Objecten (LAMO).

Wij onderschrijven de nieuwe ethische code van het International Council of Museums (ICOM)

“A museum is a not-for-profit, permanent institution in the service of society that researches, collects, conserves, interprets and exhibits tangible and intangible heritage. Open to the public, accessible and inclusive, museums foster diversity and sustainability. They operate and communicate ethically, professionally and with the participation of communities, offering varied experiences for education, enjoyment, reflection and knowledge sharing.”

Vrijwilligers Jacqueline Jellema en Alice Brons

Een museum is een niet op winst gerichte, permanente organisatie die dienstbaar is aan de maatschappij, die onderzoekt, verzamelt, conserveert, duidt en die tastbaar en niet tastbaar erfgoed tentoonstelt. Open voor publiek, toegankelijk en inclusief, museums bevorderen diversiteit en duurzaamheid. Zij opereren en communiceren ethisch verantwoord, professioneel, en werken samen met gemeenschappen, ze bieden een gevarieerd educatief aanbod, vermaak, reflectie en kennisdeling.²

Vertrouwenspersoon

Ten behoeve van de culturele sector en de televisiewereld is er een organisatie opgericht die functioneert als onafhankelijke vertrouwenspersoon voor melding van ongewenst gedrag.

De organisatie is Mores.online.

Wij hebben alle vrijwilligers, medewerkers en bestuurders op de hoogte gebracht van de mogelijkheid om zich tot deze organisatie te wenden als zij te maken krijgen met ongewenst gedrag.

Alle meldingen worden door Mores behandeld door onafhankelijke vertrouwenspersonen. Zij hebben geheimhoudingsplicht en werken onafhankelijk van het bestuur.

Het bestuur van Mores.online heeft geen kennis van de inhoud van de meldingen.

Het bestuur is op geen enkele manier betrokken bij de afhandeling van de meldingen en heeft daar dan ook op geen enkele wijze invloed op. Het bestuur heeft ook geen toegang tot de registratie van de meldingen.

² De officiële vertaling is er nog niet. Dus deze vertaling hebben we zelf gemaakt.

Degene die een melding doet behoudt zelf de regie met betrekking tot eventuele vervolgstappen, desgewenst met verdere ondersteuning van de vertrouwenspersoon.

Conservator Carien Kremer en vrijwilliger Jacqueline Jellema

12. Communicatie en Public Relations

Website en Sociale media

Het bezoek aan de website en sociale mediakanalen blijft zich goed ontwikkelen. Via Facebook volgen inmiddels 13.000 mensen de pagina van Landgoed Fraeylemaborg. Via dit kanaal is ons bereik erg groot te noemen, en dit is ook te merken in de interactie op onze berichten en de daaropvolgende respons. De Instagram pagina wordt zeer actief gevolgd door een groeiend aantal personen. Momenteel hebben we ruim 1500 volgers, het aantal groeit nog elke week.

Meerdere van onze persberichten zijn gepubliceerd in diverse kranten. Zo werd er veelvuldig geschreven over onze evenementen en overige nieuwsberichten. Wij vullen zelf de volgende agenda sites: dagjeweg.nl, toerisme Groningen, Marketing Midden Groningen, Visit Groningen, Museum.nl, Tentoonstellingsagenda.

Routes

De ontwikkeling van diverse routes rondom en over ons landgoed stimuleert het bezoek aan het landgoed. Nog steeds worden in de omgeving nieuwe wandel en fietsroutes ontwikkeld. Daardoor zal de hele regio aantrekkelijker worden voor de eigen inwoners en de toeristen. Zo wordt medio 2023 het Roeg Pad ontwikkeld door Ontdek Midden Groningen. Een wandelroute door het Roegwold en naar de Fraeylemaborg. Ook komen er ruiterroutes en tal van fietsroutes.

Management Assistent Nynke Mekkes - van Hoorn

Het Pronkjewailpad is een lange afstandsroute. Deze is opgedeeld in een Noordroute (250 km), een Zuidroute (350 km), een Oostroute (200 km) die in 2021 startte en een Westroute (200 km) die in 2022 zal starten. Deelnemers kunnen één van de routes kiezen (of meerdere, natuurlijk) en hebben twee jaar om één route te voltooien. Het Pronkjewailpad is elk jaar van april t/m oktober geopend, van donderdag tot en met zondag. Bij de Fraeylemaborg en vele andere locaties verzamelen wandelaars stempels en ze krijgen vaak kleine attenties. Fraylema heeft ten behoeve van het Pronkjewailpad een doorgang gemaakt aan de achterkant van het park.

Het routebureau Groningen heeft een route door het Overbos en het park van Fraylema gemaakt. En de fietsroute 'Zonder zorg langs wold en borg'. Ook het HiBike-route avontuur Schildwolde, speciaal voor kinderen, komt langs de borg. In de route zit een kwis verstopt.

Radio reclame

Voor het eerst heeft de Fraeylemaborg een landelijke radiocampagne ingezet. In de maanden juni, juli en augustus was onze spot dagelijks te horen op de zenders van de NPO. We merkten dat er zeer goede respons op is gekomen, wat te merken is aan het bezoek tijdens de zomermaanden, maar ook in de maanden daaropvolgend.

A0 campagnes

Het plaatsen van A0 reclame posters langs de weg is voor ons een belangrijk

Educatie medewerkster Annet Westrup

promotie middel. In 2022 hebben we deze tool weer ingezet voorafgaand aan evenementen, en we blijven merken dat dit heel goed aanslaat.

Spreiden van folders

Dit jaar zijn er 35.000 folders met het jaarprogramma van Fraylema verspreid. Ook doen we mee in de gezamenlijke folder en agenda's van Marketing Midden-Groningen. Ten behoeve van sommige evenementen verspreiden we ook nog flyers.

In de pers

Er zijn in 2022 12 persberichten verzonden die alle zijn geplaatst. Verder zijn er meerdere artikelen geplaatst over de tentoonstelling van Rein Pol.

FraylemaNieuws

Verschijnt eenmaal in de driemaanden en wordt via email verstuurd aan de vrijwilligers, de bestuurders, de Vrienden van het landgoed en eenieder die zich heeft opgegeven voor de ontvangst van de Nieuwsbrief. Deze wordt verstuurd onder ruim 1700 abonnees.

De lay out van FraylemaNieuws.

13. Subsidie aanvragen

Toezeggingen voor projecten

Ook dit jaar hebben wij van vele fondsen en overheden steun ontvangen voor onze projecten. Deze steun helpt ons om het landgoed te onderhouden en om te vernieuwen. Wij danken alle gulle gevers ook vanaf deze plaats.

Soort steun	Toegewezen
Vrienden van het Landgoed Fraeylemaborg voor het park binnen het project Fraeylema volgens Van Hulten	€ 20.000
Dinamofonds voor restauratie park binnen het project Fraeylema volgens Va Hulten	€ 15.000
Rabo Coöperatiefonds voor herbouw van de Fugger folly	€ 10.000
Co-financieringsfonds gemeente Midden-Groningen	€ 50.000
Bredius Stichting aanschaf Giraffe piano	€ 15.000
Vereniging Rembrandt voor de zilveren kom van Fouwel Rengers	€ 60.000
Gerrit van Houten Stichting voor de zilveren kom van Fouwel Rengers	€ 60.000
Groene onderhoudssubsidie SIM	€ 214.991

Kom van Fouwel Rengers uit Ten Post gedateerd 1610. Zilversmid Doe Freese.

Soort steun	Toegewezen
Totaal	€ 444.991
Corona gerelateerd	Toegewezen
Noodmaatregel Overbrugging voor Werkgelegenheid (NOW)	€ 1.582
Gemeente Midden-Groningen	€ 1.300
Totaal	€ 2.882

14. Betrokken rechtspersonen

Bij het Landgoed Fraeylemaborg zijn meerdere stichtingen en een vereniging betrokken.

- De Gerrit van Houten Stichting/Van Houten Stichting is eigenares van de Fraeylemaborg, het bijbehorende landgoed en de Van Houten collectie, waarvan een gedeelte in de borg te zien is.
- De Stichting Landgoed Fraeylemaborg is belast met de exploitatie van de borg en het landgoed.
- De Jan Menze van Diepen Stichting beheert een bijzondere kunstcollectie die tentoongesteld wordt in de borg en in het expositiepaviljoen het Koetshuis. De stichting ondersteunt in Leiden de leerstoel 'Chair of Asian art'.
- De Stichting Van der Wyck-De Kempnaer beheert een bijzondere kunstcollectie die tentoongesteld wordt in de borg en in het expositiepaviljoen het Koetshuis. Tevens financiert de stichting de leerstoel Historische Buitenplaatsen.
- De Vereniging Vrienden van het Landgoed Fraeylemaborg ondersteunt de Fraeylemaborg in de breedste zin van het woord.
- De stichting Fraylema Koetsentocht organiseert samen met het landgoed de jaarlijkse koetsentocht.
- De Stichting Drie Borgen Tocht organiseert jaarlijks een tocht voor Oldtimer auto's langs drie borgen in Groningen waaronder altijd de Fraeylemaborg.
- De plaatselijke afdeling Hoogezand Sappemeer e.o. van de landelijke vereniging Groei & Bloei organiseert in samenwerking met de Fraeylemaborg jaarlijks een tuinfair op het landgoed.

Onderhoud van het park door medewerker Joost Haagsma

- Stichting De Olle Bongerd voert met cliënten parkonderhoudswerk-zaamheden uit op het landgoed en maakt houten ervaringsspeelgoed (voor het Blotevoetenpad), tuinmeubilair en gebruiksartikelen die we verkopen in de museumwinkel.

	Bestuurders aantal
Stichting Landgoed Fraylemaborg	9
Gerrit van Houten Stichting	7
Jan Menze van Diepen Stichting	3
Vereniging Vrienden van het Landgoed Fraylemaborg	7
Stichting Van der Wyck-De Kempnaer	8
Stichting Fraylema Koetsentocht	6
Stichting Drie Borgen Tocht	5
Vereniging Groei & Bloei Hoogezand-Sappemeer	5
Stichting De Olle Bongerd	3
Totaal	53

Binnen de organisaties die ieder op eigen wijze een bijdrage leveren aan het culturele erfgoed van het Landgoed Fraylemaborg, zijn 53 bestuurders actief.

15. Vereniging Vrienden van het Landgoed Fraeylemaborg

Fraeylemaborg

Het jaarverslag van de Vrienden wordt altijd opgenomen in het jaarverslag van de Stichting Landgoed Fraeylemaborg.

De Vrienden schrijven:

Inleiding

De inhoud van het jaarverslag 2022 kenmerkt zich door het bespreekbaar maken van ambities, en daarmee de inzet van nieuwe ontwikkelingen die de doelen van vereniging versterken, parallel aan de bekende en vertrouwde activiteiten van de vereniging die in 2022 zijn uitgevoerd. Daarnaast heeft het bestuur drie nieuwe leden mogen verwelkomen en kan zij daarmee de komende jaren op volle sterkte verder.

Het bestuur is alle leden dankbaar voor de geboden steun in woord en daad in het afgelopen jaar, zo dat ook in 2022 tot uiting kwam in een zowel een mooi donatiebedrag als een stabilisatie (en zelfs de kleinst mogelijke groei) van het ledenaantal. De vereniging heeft scherp voor ogen dat bij het toekomstbestendig maken en houden van zowel het landgoed als de borg een krachtdadige ondersteuning van de vriendenvereniging gewenst is. Het bestuur en de vereniging als geheel heeft zich daar in 2022 van harte voor ingezet!

Ondersteuning tijdens erfgoededucatie door vrijwilligster Roelfina Schaafstal

Bestuur

Vanwege de omvang van de taak van het bestuur is het streven minimaal zeven bestuursleden deel te laten uitmaken van het Vriendenbestuur. Na acht jaren trad in april 2022 Dirk Jan Bremmer statutair af als voorzitter, na acht jaar deelgenoot te zijn geweest van het bestuur. Na overleg binnen het bestuur is Peter Kamminga benoemd tot voorzitter. In 2022 is tevens voorzien in twee vacatures. Tijdens de voorjaarsvergadering stemden de aanwezige leden in met de benoeming tot bestuurslid van de heer Fekko Sebens en mevrouw Ciska de Groot. Binnen het bestuur zijn de taken en verantwoordelijkheden ten gevolge van de nieuwe samenstelling herverdeeld.

Per 31 december 2022 is de samenstelling van en taakverdeling binnen het bestuur als volgt:

P. Kamminga (Peter)	voorzitter
E. Kieft (Edith)	secretaris
K. Reitsma (Koos)	penningmeester
N. Siebenga-van Heuveln (Nina)	coördinator activiteiten
F. Sebens (Fekko)	coördinator activiteiten
C. de Groot (Ciska)	public relations en communicatie
J. Wieringa (Joyce)	public relations en communicatie
F. Homan (Follie)	algemeen

In 2022 heeft vijfmaal een bestuursvergadering plaatsgevonden. Elk jaar wordt een

jaarrooster opgesteld, waarin de uit te voeren activiteiten per maand zijn beschreven.

Het jaarrooster is de leidraad voor het bestuur.

Om de vier jaar wordt het beleidsplan voor de komende vier jaren opgesteld. Het huidige beleidsplan geldt voor de jaren 2021-2024 en is ook vermeld op de website Fraeylemaborg, onderdeel: Over ons, Partners.

Het informatieve overleg tussen een delegatie van het bestuur van de Stichting Landgoed Fraeylemaborg en een delegatie van het bestuur van de Vereniging van de Vrienden heeft in maart en september 2022 plaatsgevonden.

Leden

Op 31 december 2021 was het ledenaantal 536. Dit was een daling ten opzichte van het jaar ervoor en was destijds tekenend voor een dalende trend. Het ledenaantal per 31 december 2022 was 537. Dit betekent een stabilisering en hiermee is de doelstelling op dit punt voor 2022 behaald. Het aanboren van nieuwe mogelijkheden leden te werven en blijvend te binden aan de Vereniging is een speerpunt voor het bestuur. Dit vraagt om herijking van het activiteitenplan van de vereniging en de invoering van een communicatieplan.

Communicatie

Het bestuur heeft in 2022 uitgebreid stilgestaan bij de wijze waarop de Vereniging zichtbaarder kan worden voor haar leden en meer naar buiten kan treden als belangenbehartiger voor de borg en het landgoed. We zijn van mening dat op vier manieren te kunnen doen. In de eerste plaats betekent dit dat de Vereniging breder

en intensiever wil communiceren over haar activiteiten en doelstellingen. In dit kader is gestart met berichtgeving via sociale media en deelt de Vereniging actiever activiteiten of bijzondere momenten met lokale en regio media. In de tweede plaats is geïnvesteerd in de aanschaf van nieuwe rolbanners, met daarop expliciet aandacht voor gerealiseerde projecten die zijn gesteund met vriendengelden. In de derde plaats is de brochure van de Vrienden geactualiseerd en is een speciale voucher ontworpen, die bij specifieke gelegenheden wordt uitgereikt. De vormgeving van genoemde onderdelen is geharmoniseerd en geeft daardoor een eenduidige en herkenbare uitstraling van de Vrienden. In de vierde plaats werkt het bestuur aan een specifiek communicatieplan. Het bestuur heeft zich hierbij laten adviseren door de directeur.

Ledenwerving en binding aan de vereniging

Voor het verkrijgen van nieuwe Vrienden en het bestendigen van de binding van leden aan de vereniging heeft het bestuur zich gebogen over mogelijkheden die bijdragen aan verdere verbetering van de belangenbehartiging van het Landgoed Fraeylemaborg.

De bestaande activiteiten hebben in 2022 doorgang kunnen vinden: de Vriendendagen in april en oktober, de aanwezigheid op de Kunstmarkt (september) en de Kerstmarkt (december). Nieuwe Vrienden hebben als welkomstgeschenk het boek Het Wapen van Slochteren of God, Oranje en 't Vaderland ontvangen. Daarnaast zijn vele brochures meegegeven aan belangstellenden.

Aan de bruidsparen die huwen in de Fraeylemaborg wordt van onze zijde een Vrienden-brochure verstrekt.

Nieuw te ontwikkelen activiteiten of mogelijkheden leden te werven zijn besproken en hebben geleid tot in te zetten acties die zo mogelijk in 2023 hun aanvang hebben. Hierbij wordt ook meegenomen dat in december 2023 de Vereniging van Vrienden van het Landgoed Fraeylemaborg 25 jaar bestaat.

Besteding donaties en legaat

Herbestemming donatie van 2021

In de ledenvergadering van 9 oktober 2021 is ingestemd met een donatie voor 2021, ten bedrage van 10.000 euro, voor de installatie van een pomp op zonne-energie in het park om de waterhuishouding te verbeteren. De financiering hiervan was echter op andere wijze mogelijk. De Stichting Fraeylemaborg wilde daarom graag deze donatie in 2023 ontvangen voor de herinrichting van het park. Tijdens de voorjaarsvergadering in april 2022 is hiermee ingestemd.

Besteding legaat

Tijdens de voorjaarsvergadering werd gesproken over besteding van een legaat voor onze vereniging van 10.000 euro. De presentatie tijdens de vergadering liet een schets zien van een theehuis op de Hooge berg. Het theehuis is zichtbaar, duurzaam en het past in de planning van de borg.

De directeur Marjon Edzes vertelde dat het een schets is van een gast van de borg van voor de tijd van het fototoestel. Op deze plek kan men genieten van het uitzicht op de berg en het Zwitserlandgevoel krijgen, uitkijkend op een graanveld. De vergadering stemde in met de besteding van dit bedrag voor voornoemd doel.

Donatie 2022 en 2023

De donatie voor 2022 is in de najaarsvergadering van 2021 vastgesteld en beschreven in het jaarverslag van 2021.

Tijdens de najaarsvergadering van 2022 heeft het bestuur voorgesteld de besteding van de gelden te laten plaatsvinden in het jaar waarvoor de gelden zijn bestemd. Dit betekent dat niet in 2022, maar in 2023 de besteding van de gelden van 2023 wordt voorgelegd aan de vergadering. Met het voorstel van het bestuur de besteding vast te stellen tijdens de voorjaarsvergadering van 2023 is door de leden ingestemd.

Voorjaarsvergadering 9 april 2022

Voor deze ledenvergadering konden ca. 60 leden worden begroet.

Na 8 jaar werd afscheid genomen van onze voorzitter Dirk Jan Bremmer. Mevrouw Joyce Wieringa werd benoemd als nieuw bestuurslid. De herbenoeming van mevrouw Nina Siebenga-van Heuveln vond doorgang onder de voorwaarde dat zij aanblijft tot het bestuur kan worden aangevuld met een zevende bestuurslid. Haar wens is dan tussentijds af te treden. Aldus werd besloten.

De financiële verslagen en financiële stukken werden goedgekeurd. Ten aanzien van

de WBTR waren geen ontwikkelingen te melden. De (her)besteding van de vriendengelden werden besproken, waarover in voorgaande subparagraaf verslag is gedaan.

De heer Hans Alders stelde zich voor als nieuwe voorzitter van het borgbestuur. Hij zette uiteen dat voor de borg en het landgoed vernieuwing nodig is voor instandhouding. Er is vraag naar meer ruimte en de vraag bestaat of het mogelijk is om ondergronds achter het koetshuis een expositieruimte te creëren. Het ensemble borg en park verandert hier niet door. De kosten worden geraamd op 4 tot 4,5 miljoen euro. Marjon Edzes en Hans Alders zijn begonnen met zich te oriënteren omtrent de mogelijkheden van financiering middels subsidies en/of fondsen.

Directeur Marjon Edzes deed verslag van de ontwikkelingen op het landgoed. De Gerrit van Houten Stichting, eigenaar van het landgoed, heeft de zilveren Fouwelkom kunnen aanschaffen en deze zal tijdens de tentoonstelling van Rengers en Piccardt vanaf 29 april te zien zijn. Er is een onderzoekscommissie om meer informatie over Fouwel Rengers te verkrijgen. In de tentoonstelling staan de twee borgheren van Fraeylema, Rengers en Piccardt, centraal in het kader van 350 jaar Gronings Ontzet en de landelijke herdenking van het rampjaar 1672. Er is veel werk gestopt in bijzondere archiefstukken. Het is een van de laatste tentoonstellingen van mevrouw Henny van Harten, want ze gaat met pensioen.

Op vraag uit de vergadering lichtte Marjon toe dat de Follies op het erfgoedplein

zijn weggehaald, ook de Follie "donker/licht" en de "G(l)asfollie" zijn weg omdat ze kapot waren. De andere Follies mogen in totaal 10 jaar blijven staan.

Afscheid voorzitter Dirk Jan Bremmer

In 2014 is Dirk Jan Bremmer voorzitter geworden en na acht jaar is nu het statutair aftreden. Het bestuur heeft hij altijd als heel collegiaal en gezellig ervaren, zeer constructief, en als de sfeer goed is valt het werk niet zwaar! Dirk Jan bedankte alle bestuursleden en de vrijwilligers van de borg. Penningmeester Koos Reitsma noemde in zijn dankwoord aan Dirk Jan de vele goede eigenschappen waaronder droge humor, enthousiast, nuchter, warme belangstelling voor de borg en altijd tijdige aansturing van het bestuur! Een kundig en zeer betrokken voorzitter neemt afscheid, namens alle leden dankjewel en een applaus!

Het bestuur heeft Dirk Jan als dank een etentje aangeboden.

Hoe de Wolden bewoond raakten

Na de pauze volgde een lezing door Nick Kieft, historicus, over 'Hoe de Wolden bewoond raakten' Aan de hand van prachtige foto's vertelde Nick Kieft over de kolonisatie van de Wolden. Waar ooit een hoogveengebied zich uitstreckte liggen nu de prachtige dorpen van Duurswold. Het verhaal begint op de wierden langs de kust. Daar ontwikkelde zich een dynamische gemeenschap van boeren en handelaars. Ondernemende pioniers gaven zo'n duizend jaar geleden leiding aan de kolonisten die het binnenland binnentrokken. Door de ontginningen verdween het hoogveen en

vernatte hun woonomgeving. De voorzitter dankte Nick Kieft voor zijn boeiende verhaal.

Najaarsvergadering 8 oktober 2022

Voor de Fraeylemaborg werden vanaf 9.45 uur de Vrienden opgewacht met prachtige muziek op een Breugeliaanse doedelzak en een trom. De voorzitter verwelkomde ruim 40 vrienden. Het verslag van de vergadering van 9 april werd goedgekeurd.

Tijdens deze vergadering werden twee nieuwe bestuursleden benoemd: de heer Fekko Sebens en mevrouw Ciska de Groot. De vergadering stemde in met applaus. De heer K. Reitsma werd herbenoemd als penningmeester. De penningmeester had een eerste termijn van vier jaar erop zitten. De vergadering stemde van harte in met een tweede termijn.

De heer Hans Alders lichtte de ontwikkelingen op het landgoed op hoofdlijnen toe: Het aantal bezoekers van het park is 60.000 en van de borg 40.000. De borg, het Landgoed en de tentoonstellingen zijn een succesnummer, het probleem is dat we tegen grenzen aanlopen. De mogelijkheid van een ondergrondse ruimte is onderzocht en het kan! Het Koetshuis wordt de ingang maar moet dan worden aangepast om de periode van de bouw te overbruggen wordt naar een oplossing gezocht.

De directeur Marjon Edzes volgde met nadere ontwikkelingen in en rondom de borg en landgoed.

Henny van Harten conservator van de Fraeylemaborg en de Jan Menze van Diepen Stichting gaat met pensioen na meer dan 40 jaar. Carien Kremer zal haar opvolgen. Er was veel belangstelling voor de functie maar zij sprong eruit met haar 20 jaar ervaring in Engeland als enthousiaste cultuurhistoricus in kunst en educatie en kreeg een International Heritage prijs. Ze werkte o.a. bij de William Morris Gallery en het Vestry House Museum in Londen, daarna in Zuid Engeland voor de National Trust als adviseur voor verschillende kastelen en country houses maar ook voor tuinen en de White Cliffs of Dover. Carien zal op 1 november beginnen op de Fraeylemaborg en zal nog twee maanden kunnen samenwerken met Henny.

Tot slot kwam conservator Henny van Harten aan het woord:

Zij vertelde over de start van de tentoonstelling van schilderijen van Rein Pol, bekend geworden met zijn schilderijen van de Blauwe Engel. Veel mensen weten dat dat een dieseltrein was van de NS in een opvallende blauwe kleur en aan de voorkant een logo met twee vleugels Later werden deze treinen rood geschilderd. Rein Pol kreeg zijn opleiding aan de Kunstacademie Minerva en wordt gerekend tot de noordelijke figuratieven. Veel schilderijen in de expositie zijn van particulieren. Er hangt niet alleen werk in het koetshuis maar ook in de borg zelf, een mooie interactie tussen "oud "en "nieuw". De tentoonstelling duurt tot 26 februari 2023. Voor Henny is het de 120e!

Vertelling "Rengers Verraad"

Na de pauze verzorgde de Stichting Historisch Vertellen een optreden over "Rengers Verraad". Vijf vertellers gekleed in 17e eeuwse kostuums vertelden verhalen op een historisch verantwoorde aansprekende manier over deze turbulente tijd. De verhalen werden afgewisseld met toepasselijke muziek op instrumenten uit de 17e eeuw. De persoonlijke verhalen van de borgbewoners uit Slochteren en de burgers van Groningen boden ons een verrassende kijk geboden op de Stad en Ommelanden van toen.

Slot

Het bestuur bedankt de personeelsleden en vrijwilligers van de borg voor hun steun en medewerking in het afgelopen jaar. Ook Scouting Fraeylema wordt bedankt voor de prima verzorgde catering op onze Vriendendagen. Tot slot dank aan alle leden, die in woord en daad bijdragen aan 'ons' fantastische en unieke landgoed.

Namens het bestuur,

Peter Kamminga
voorzitter

16. Bijlagen

Bijlage 1 bestuurders

Per 31-12-2022 Naam	Functie	Jaar van aantreden	Jaar van herbe- noeming	Jaar van aftreden	Nevenfuncties
Dhr. H. Alders Groningen	Voorzitter	2022	2026	2030	* President-commissaris ProRail * Voorzitter RvC AOG Holding BV * Voorzitter RvT Werelderfgoedcentrum Waddenzee * Voorzitter RvT Zeehondencentrum Pieterburen * Voorzitter RvT Stichting Steunfonds Zeehondencentrum * Directeur Hans Alders Procesregie & Advies BV
Dhr. E. Veldman Delfzijl	Penningmeester per 01-01-2022	2022	2026	2030	* Penningmeester Lionsclub Appingedam-Delfzijl en district * Adviseur bij Hakman en Partners te Assen * Adviseur bij Mulberry International BV te Utrecht
Dhr. prof. dr. T.M. Eliëns Den Haag	Cultuurhistorie en exposities	2015	2019	2023	* Voorzitter raad van toezicht Design Museum Den Bosch

					<ul style="list-style-type: none"> * Voorzitter bestuur oude muzikensemble The Counterpoints, Den Haag * Lid raad van advies Berlagehuis Usquert * Secretaris Stichting voor Aziatische Kunst en Kunstnijverheid, Haren * Lid redactieraad <i>Groninger Kerken</i> * Lid raad van advies Museum de Zwarte Tulp, Lisse * Adviseur restauratieproject marmerschilderingen Brouwershuis Stoombierbrouwerij De Keyzer N.A. Bosch, Maastricht
Mevr. J. Jansen Steendam	Secretaris	2016	2020	2024	<ul style="list-style-type: none"> * Maat in maatschap Diekema en eigenaar 'DGDD' (www.dgdd.nl) * Voorzitter Lionsclub Skiramere Slochteren
Mevr. S. Oediet-Doebé Groningen	Jeugdzaken en PR	2017	2021	2025	<ul style="list-style-type: none"> * Coach bij Sadhna Inpowerment
Dhr. dr. P. Bijster Haren	Historisch Groen	2019	2023	2027	<ul style="list-style-type: none"> * Voorzitter van de stichting Gedeelde Verhalen.
Mevr. ir. A. de Groot Annen	Monument onderhoud	2019	2023	2027	Geen
Dhr. K. Dontje Woudbloem	Theater	2019	2023	2027	<ul style="list-style-type: none"> * Voorzitter van de Historische Vereniging Scharmer Harkstede en omgeving.

Dhr. dr. J.F.J. van den Broek Groningen	Vertegenwoordiger Van Houten Stichting	2019	2023	2027	* Bestuurslidmaatschap van de Gerrit van Houten Stichting * Bestuurslidmaatschap van de Van Houten Stichting
--	---	------	------	------	---

Bijlage 2 Medewerkers

Naam medewerker	Functie	Vorm dienstverband (datum in dienst)	Omvang dienstverband
Mevrouw M.J. Edzes-Posthumus MGM	Directeur	Management contract (01-01-2005)	0,5
Mevrouw drs. H. van Harten -Boers	Conservator	Gedetacheerd via SFMOG (01-04-1981)	0,56
De heer G.P. de Haan	Hoofd interne dienst	Gedetacheerd via SFMOG (01-03-1991)	1
Mevrouw A.E.J. Westrup -Hoving	Educatie medewerker	(01-03-1986)	0,33
Mevrouw N. van Hoorn	Management ondersteuning	(01-11-2014)	0,5
Mevrouw J. Akkerman-Medema	Schoonmaak	(01-06-2015)	0,25
De heer J. Haagsma	Algemeen medewerker/ park	(20-09-2016)	0,8
Mevrouw S. Veldman, opvolger mevrouw Akkerman	Schoonmaak	(01-08-2022)	0,33
Mevrouw C. Kremer, opvolger mevrouw Van Harten	Conservator	(01-11-2022)	0,55
De heer R. Olinga	Assistent Hoofd Interne Dienst	(01-03-2017)	0,05
FTE's in dienst totaal			4,07

Bloementeam in dienst per 01-01-2023
1. Mevrouw C. Aldring
2. Mevrouw D. Bakker
3. Mevrouw L. de Jonge
4. Mevrouw N. Kerdijk
5. Mevrouw S. Nieman
6. Mevrouw B. Tijsterman
7. Mevrouw H. Blouw
8. Mevrouw H. de Jager
9. Mevrouw A. Lantink
10. De heer B. Twickler – gestopt per 2023
Bos-, tuin- en onderhoudsmedewerkers in dienst per 01-01-2023
1. De heer L. Akkermans (Zagen en kappen)
2. De heer A. van der Veen (Algemeen onderhoud)
3. De heer B. de Boer (Algemeen onderhoud)
4. De heer H. Boer (Sprokkelpad)
5. De heer L. Duijts (Pomoloog) - gestopt per 2023
6. Mevrouw E. Feringa-Staal (decoratie kerst buiten)

7. De heer J. Hamming (Algemeen Onderhoud)
8. Mevrouw P. Rogaar (Vrijwilligerscoördinator)
9. De heer A. Sietsma (Nutsvoorzieningen)
10. De heer J. Schoonveld (Algemeen Onderhoud)
11. De heer R. Tonkens (Algemeen Onderhoud)
12. De heer T. Bekking (Ecoloog)

Museumassistenten op 01-01-2023

1. Mevrouw J. Aalfs -Kleefstra

2. Mevrouw A. van Akker (tevens kunstmarktcommissie per 2023)

3. De heer T. Arends (tevens webmaster, administratief medewerker)

4. Mevrouw M. Bakker (tevens kunstmarktcommissie per 2023)

5. Mevrouw H. de Boer (tevens kunstmarktcommissie per 2023)

6. Mevrouw. T. Boerema

7. De heer F. Bos (tevens winkelteam)

8. Mevrouw. D. Bragonje

9. Mevrouw G. Brekeling

10. Mevrouw T. Broersma (tevens kunstmarktcommissie)

11. Mevrouw. A. Brons

12. Mevrouw M. de Boer

13. Mevrouw E. van Elderen (tevens gids en erfgoededucatie)

14. Mevrouw L. Engels (tevens kunstmarktcommissie)

15. Mevrouw G. Folkersma

16. Mevrouw R. Graver

17. Mevrouw C. de Groot (tevens kunstmarktcommissie per 2023)

18. Mevrouw. E. Hartgers
36. Mevrouw J. Jellema
37. Mevrouw A. van Kregten

29. Mevrouw G. Kremer
20. Mevrouw. A. Kroon
21. Mevrouw T. Molenberg (tevens redactie Nieuwsbrief)
22. Mevrouw. L. Mulder
23. De Heer M. de Niet (tevens redactie Nieuwsbrief)
24. Mevrouw I. Oliveiro – gestopt per 2023
25. Mevrouw J. Post
26. Mevrouw R. Rozema-van Calfsbeek
27. Mevrouw R. Schaafstal (winkelteam en erfgoededucatie)
28. Mevrouw M.Scholten (kunstmarktcommissie, winkelteam)
29. Mevrouw T. Smit
30. Mevrouw R. Tepper
31. Dhr. B. Twickler – gestopt per 2023
32. Mevrouw J. Uil (tevens kunstmarktcommissie per 2023)
33. Mevrouw E. Wals
34. Mevrouw A. de Witt
35. Mevrouw G. van Wijngaarden – niet gewerkt in 2022

Jongerenraad op 01-01-2023
1. De heer Benjamin van der Meulen
2. De heer Brend Offens
3. Mevrouw Myrthe Postma
4. Mevrouw Charlotte Westrup

Bijlage 4 Stakeholders

Schragende organisaties die het landgoed jaarlijks financieel steunen ()= aantal personen	Overheden en steuninstellingen waarmee het landgoed een intensieve relatie heeft	Organisaties die samen met het landgoed evenementen organiseren	Organisaties die jaarlijks werken op het landgoed en die op het landgoed onderwijs ontvangen over cultuurhistorie
De Provincie Groningen, subsidieert	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Verstrekken onderhoudssubsidie en adviseren over monumentenzorg.	De Olle Bongerd organiseert samen met ons het Blote Voetenpad	Zorgboerderij Stichting de Olle Bongerd. Werkt met jongeren in het park (6)
De Gemeente Midden-Groningen, subsidieert	Marketing Groningen en Marketing Midden-Groningen verzorgen veel PR voor het landgoed.	Noordelijke brocanteurs organiseren brocante markt	AOC Terra Groningen.
Gerrit van Houten Stichting eigenaar gebouwen en kerncollectie (7)	De Museumkaart, de Vriendenkaart en de Rembrandt kaart verzorgen PR over het landgoed.	Lionsclub Skiramere doet actief mee aan evenementen en organiseert evenementen op het landgoed	Rijksuniversiteit houdt jaarlijks een onderdeel van de leergang historische buitenplaatsen op het landgoed en doen dan ook onderzoek
Van Houten Stichting eigenaar park (7)	Erfgoedpartners, zorgt voor scholing van medewerkers en vrijwilligers, organiseert het platform van muse- umdirecteuren, borgen, collecties en educatie.	POSO (Plaatselijk Overleg Samenwerkende Ouderen Organisatie)	Scouting Fraeylema heeft het clubgebouw op het landgoed. Helpen bij de kunstmarkt, het openluchtspel, de kerstmarkt en de Vriendenvergaderingen. (240)
Jan Menze van Diepen Stichting. Deel van de collectie permanent in de borg. (3)	K & C steunt bij educatie.	De Stichting Koetsentocht organiseert jaarlijks de Fraeylema Koetsentocht. (6)	Vobula, organiseert vrijwel ieder jaar een landgoedkamp op het borgterreinen pakken dan een onderhoudsklus in het groen aan. (15)

<i>Schragende organisaties die het landgoed jaarlijks financieel steunen (= aantal personen)</i>	<i>Overheden en steuninstellingen waarmee het landgoed een intensieve relatie heeft</i>	<i>Organisaties die samen met het landgoed evenementen organiseren</i>	<i>Organisaties die jaarlijks werken op het landgoed en die op het landgoed onderwijs ontvangen over cultuur-historie</i>
Stichting Van der Wyck - de Kempenaer. Deel van de collectie permanent in de borg. (7)	De Groninger Archieven, beheren familiearchief landgoed, verzorgen de organisatie rond 'De verhalen van Groningen' ¹ .	De organisatie van de Drie Borgen-tocht organiseert jaarlijks een oldtimertocht van auto's met als centraal punt van samenkomst en show de Fraeylemaborg. (6)	
Vereniging van Vrienden van het Landgoed Fraeylemaborg (7)	De Nederlandse Kastelen Stichting coördineert samenwerking tussen de kastelen.	De Pomologische Vereniging organiseert jaarlijks een entdag op Fraeyle-ma. (4)	
	De Noordelijke Lustwarande. Netwerk van landgoederen van Stavoren tot Oldenburg. (20)	Groei en Bloei organiseert de tuinfair. (10)	
	Toeristisch overleg Provincie Groningen. (50)	Vereniging Krijgshistorie Vesting Bourtange. Verzorgt met Pinksteren Living Histoy (80)	
	De Leerstoel Historische Buitenplaatsen en Landgoederen van de Rijks Universiteit Groningen	De Slochter Molen Stichting	
	Vereniging Particuliere Historische Buitenplaatsen	De kerk van Slochteren	
	Toerisme Coöperatie Groningen	Archeologisch Museum Hartenhof	

<i>Schragende organisaties die het landgoed jaarlijks financieel steunen ()= aantal personen</i>	<i>Overheden en steuninstellingen waarmee het landgoed een intensieve relatie heeft</i>	<i>Organisaties die samen met het landgoed evenementen organiseren</i>	<i>Organisaties die jaarlijks werken op het landgoed en die op het landgoed onderwijs ontvangen over cultuur-historie</i>
	Culturele Compagnie gemeente Midden-Groningen	Erfgoed overleg onderwijs gemeente	
	We the North		
	Coöperatie Sterke Musea Groningen U.A. Deze coöperatie adviseert musea, steunt bij fondswerving en bevordert intermuseale samenwerking		

17. Gewaarmerkte jaarrekening

Hoofdweg 30
9621 AL Slochteren

KvK 41009675

JAARREKENING 2022

DATUM: 25 mei 2023

INHOUDSOPGAVE

Balans per 31 december 2022

Staat van baten en lasten 2022

Grondslagen waardering en resultaatbepaling

Toelichting op de balans per 31 december 2022

Toelichting op de staat van baten en lasten 2022

Verantwoording Wet Normering Topinkomens

Accountantsverklaring

Overzicht materiële vaste activa

BALANS per 31 december 2022
(voor verwerking van het resultaat)

	<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
ACTIVA		
VASTE ACTIVA		
Materiële vaste activa (1)		
Gebouwen en terreinen	6.452	10.267
Inventaris	<u>95.654</u>	<u>54.377</u>
	102.107	64.644
VLOTTENDE ACTIVA		
Voorraden (2)	11.043	12.374
Vorderingen (3)		
Handelsdebiteuren	27.900	109.583
Projectdebiteuren	60.206	25.206
Projecten	-359.566	-331.226
Belastingen, premies sociale verzekeringen	9.579	11.026
Overlopende activa	<u>55.512</u>	<u>45.093</u>
	-206.369	-140.318
Liquide middelen (4)	<u>553.726</u>	<u>573.595</u>
	<u>460.507</u>	<u>510.295</u>

	<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
PASSIVA		
EIGEN VERMOGEN (5)		
Algemene reserve	65.661	66.731
Bestemde reserve	15.000	15.000
Reserve theaterkosten	20.000	20.000
Onverdeeld resultaat	<u>-8.583</u>	<u>-1.070</u>
	92.077	100.661
LANGLOPENDE LENINGEN (6)		
Leningen	271.351	287.250
KORTLOPENDE SCHULDEN (7)		
Crediteuren	66.859	13.374
Belastingen en premies sociale verzekeringen	2.954	1.567
Overige schulden en overlopende passiva	<u>27.265</u>	<u>107.442</u>
	97.079	122.384
	<u>460.507</u>	<u>510.295</u>

Staat van baten en lasten

	<u>2022</u>	<u>begroting 2022</u>	<u>2021</u>	<u>2020</u>	<u>2019</u>
BATEN	(8)				
Museale baten en bospark	138.169	122.542	85.852	69.613	149.584
Opbrengsten gebouwen/terreinen	54.386	53.600	37.547	27.868	64.088
Vaste subsidies	320.620	338.586	329.982	307.580	302.385
Incidentele subsidies	56.780	57.667	57.667	62.293	48.088
Baten corona crisis	23.685	0	217.245	92.471	0
Overige baten	4.036	2.100	2.538	2.685	1.623
totaal	597.676	574.495	730.832	562.510	565.768
LASTEN	(9)				
Personeelskosten	250.356	239.395	254.596	220.649	236.428
Vrijwilligers	16.595	6.500	8.417	5.261	8.442
Huisvestingskosten	30.812	52.942	35.936	44.869	51.856
Organisatiekosten	40.136	35.398	39.999	32.237	35.712
Onderhoudskosten	117.722	86.822	107.675	74.573	82.525
Museale kosten	118.173	110.728	56.718	40.120	109.618
Afschrijvingen	17.199	14.000	15.275	14.835	14.422
Eigen bijdrage projecten	0	28.060	195.814	127.577	14.467
Diverse lasten	15.267	18.601	17.472	17.243	11.542
totaal	606.259	592.446	731.902	577.364	565.013
Exploitatieresultaat	-8.583	-17.951	-1.070	-14.854	755
(Afgesloten) projecten					
Baten	85.547	268.656	268.656	1.127.889	159.230
Eigen bijdrage	0	195.814	195.814	127.577	14.467
Lasten	-57.207	-358.567	-358.567	-1.682.597	-707.962
Balansmutatie onderhanden projecten	-28.340	-105.903	-105.903	427.131	534.265
Projectresultaat	0	0	0	0	0
Exploitatieresultaat totaal	-8.583	-17.951	-1.070	-14.854	755

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Algemeen

Activiteiten

De activiteiten van Stichting Landgoed Fraeylemaborg, statutair gevestigd te Slochteren, Hoofdweg 30, 9621 AL, bestaan uit het exploiteren van een landgoed en museum.

Nummer Kamer van Koophandel: 41.009.675

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld volgens algemeen aanvaarde grondslagen.

De jaarrekening is opgemaakt op basis van historische kostprijs. De waardering van activa en passiva geschiedt, voor zover niet anders is vermeld, tegen nominale waarde.

Winsten worden toegerekend aan de periode waarin ze zijn gerealiseerd, verliezen worden verantwoord in het jaar waarin ze voorzienbaar zijn.

Personeelsleden

Bij de stichting waren in 2022 5 (parttime) medewerkers in dienst. De overige medewerkers waren niet in loondienst.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gewaardeerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Op terreinen wordt niet afgeschreven. De gebouwen en terreinen zijn eigendom van de Gerrit van Houten Stichting.

Vorraden

Vorraden handelsgoederen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere netto-opbrengstwaarde. Deze lagere netto-opbrengstwaarde wordt bepaald door individuele beoordeling van de voorraden.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en de geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien middelen niet ter vrije beschikking staan, dan wordt hiermee bij de waardering rekening gehouden.

Voorzieningen

Een voorziening wordt gevormd voor verplichtingen waarvan het waarschijnlijk is dat zij zullen moeten worden afgewikkeld en waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten. De omvang van de voorziening wordt bepaald door de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichtingen en verliezen per balansdatum af te wikkelen. Voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Schulden

Schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde tenzij anders is bepaald.

Grondslagen voor resultaatbepaling

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en verrichte diensten enerzijds, en anderzijds de kosten en andere lasten van het jaar, gewaardeerd tegen historische kostprijzen.

Resultaatbepaling

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en de kosten en andere lasten van het verslagjaar met inachtneming van de hiervoor vermelde waarderingsgrondslagen. Winsten zijn verantwoord in het jaar waarin de goederen zijn geleverd c.q. de diensten zijn verricht, verliezen welke hun oorsprong vinden in het boekjaar zijn in aanmerking genomen zodra deze voorzienbaar zijn.

Baten

Onder baten wordt verstaan de opbrengst van de in het verslagjaar geleverde goederen en verleende diensten onder aftrek van de kortingen en de over de omzet geheven belastingen.

Afschrijvingen

De afschrijvingen op de materiële vaste activa zijn berekend door middel van vaste percentages van de aanschaffingswaarde, op basis van de verwachte economische levensduur. Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen, boekwinsten echter alleen voor zover deze niet in mindering zijn gebracht op de vervangende investeringen.

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2022

ACTIVA

VASTE ACTIVA

1. Materiële vaste activa

	gebouwen en terreinen	inventaris	totaal
Boekwaarde 1-1-2021			
Aanschafwaarde	54.983	132.306	187.289
Cumulatieve afschrijving	<u>39.216</u>	<u>80.800</u>	<u>120.016</u>
	15.767	51.506	67.273
Mutaties 2021			
Afschrijving 2021	5.500	9.775	15.275
Investeringsen 2021	0	12.646	12.646
Desinvesteringen 2021	0	0	0
Afschrijvingen desinvesteringen 2021	0	0	0
Boekwaarde 31-12-2021			
Aanschafwaarde	54.983	144.952	199.935
Cumulatieve afschrijving	<u>44.716</u>	<u>90.575</u>	<u>135.291</u>
	10.267	54.377	64.644
Mutaties 2022			
Afschrijving 2022	3.815	13.604	17.419
Investeringsen 2022	0	58.411	58.411
Desinvesteringen 2022	0	-5.500	-5.500
Afschrijvingen desinvesteringen 2022	0	1.970	1.970
Boekwaarde 31-12-2022			
Aanschafwaarde	54.983	197.863	252.846
Cumulatieve afschrijving	<u>48.531</u>	<u>102.209</u>	<u>150.740</u>
	<u>6.452</u>	<u>95.654</u>	<u>102.106</u>

Afschrijvingspercentages	%
gebouwen en terreinen	10
inventaris	10

VLOTTENDE ACTIVA

	31-12-2022	31-12-2021
2. Voorraden		
Handelsgoederen	11.043	12.374

De voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs dan wel lagere netto-opbrengstwaarde, voor zover nodig onder aftrek van een voorziening voor incurantheid.

3. Vorderingen	31-12-2022	31-12-2021
<i>Handelsdebiteuren</i>	27.900	109.583
<i>Projectdebiteuren</i>	60.206	25.206

2021	stand 31-12-'20	uitgaven 2021	bijdragen 2021	eigen bijdrage 2021	stand 31-12-'21
Piccardt	21.609	5.184	0	26.793	0
Aardbeving	-108.815	0	0	-108.815	0
Reserve aardbevingsherstel	-14.065	14.065	0	0	0
Restauratie 2017-2019	423.893	253.176	199.082	477.987	0
Duurzaamheid	-226.213	6.095	0	-220.118	0
Irma de Vries/kerkenboekje	-9.723	11.315	0	1.592	0
Project presentatie collectie	-308.009	0	0	0	-308.009
Project waterhuishouding	-4.000	26.892	24.794	-1.902	0
Fraeylema volgens Van Hulte	0	0	23.456	0	-23.456
Vergroten publieksbereik zolc	0	41.601	21.324	20.277	0
Expositiepaviljoen	0	239	0	0	239
	-225.323	358.567	268.656	195.814	-331.226

2022	stand 31-12-'21	uitgaven 2022	bijdragen 2022	eigen bijdrage 2022	stand 31-12-'22
Project presentatie collectie	-308.009	2.345	10.547	0	-316.211
Fraeylema volgens Van Hulte	-23.456	13.534	15.000	0	-24.922
Expositiepaviljoen	239	41.328	60.000	0	-18.433
	-331.226	57.207	85.547	0	-359.566

<i>Belastingen</i>	31-12-2022	31-12-2021
Omzetbelasting	<u>9.579</u>	<u>11.026</u>
<i>Overlopende activa</i>	31-12-2022	31-12-2021
Vooruitbetaalde kosten	8.841	6.200
Diversen	<u>46.671</u>	<u>38.893</u>
	<u>55.512</u>	<u>45.093</u>
4. Liquide middelen	31-12-2022	31-12-2021
Bank NL36 RABO 0359412343	16.887	22.438
Bank NL58 RABO 3150795109	528.921	550.019
Kas	372	1.137
Gelden onderweg	<u>7.545</u>	<u>0</u>
	<u>553.726</u>	<u>573.595</u>

PASSIVA

5. EIGEN VERMOGEN	2022	2021
<i>Algemene reserve</i>		
Stand 1 januari	66.731	81.585
Resultaatbestemming vorig boekjaar	-1.070	-14.854
Stand 31 december	<u>65.661</u>	<u>66.731</u>
<i>Bestemde reserve</i>		
Stand 1 januari	15.000	15.000
Mutatie	0	0
Stand 31 december	<u>15.000</u>	<u>15.000</u>

Dit betreft de reserve Vrienden van Landgoed Fraeylemaborg.
Deze reserve heeft deze omschrijving omdat het geld afkomstig is uit een donatie van de Vereniging Vrienden van het Landgoed Fraeylemaborg

<i>Reserve Theaterkosten</i>		
Stand 1 januari	20.000	20.000
Dotatie	0	0
Vrijval	0	0
Stand 31 december	<u>20.000</u>	<u>20.000</u>

Per 1 januari 2019 heeft de Stichting Activiteitencommissie Fraeylemaborg zichzelf opgeheven.
Het batig saldo van de Stichting is aan de Stichting Landgoed Fraeylemaborg overgeheveld.
De gelden dienen gebruikt te worden voor toekomstige theaterproducties

<i>Onverdeeld resultaat</i>		
Stand 1 januari	-1.070	-14.854
Resultaatbestemming vorig boekjaar	1.070	14.854
Resultaat boekjaar	-8.583	-1.070
Stand 31 december	<u>-8.583</u>	<u>-1.070</u>

Fraeylemaborg

6. LANGLOPENDE SCHULDEN	31-12-2022	31-12-2021
<i>Leningen</i>		
Lening 1 Fonds Nieuwe Doen	111.373	117.899
Lening 2 Fonds Nieuwe Doen	159.978	169.351
	<u>271.351</u>	<u>287.250</u>

Ter financiering van de restauratie en verduurzaming van de borg heeft de stichting van Stichting Fonds Leefbaarheid, Zorg en Energie Groningen (Fonds Nieuwe Doen) een tweetal annuitaire leningen gekregen. De looptijd van deze leningen bedraagt 15 jaar.

Het rentepercentage bedraagt 4,2%. De eerste 6 maanden van de leningen waren aflossingsvrij.

Het maandelijks te betalen bedrag betreft € 946,07 respectievelijk € 1.358,95.

Aantal resterende termijnen bedraagt 152

Van het restant van de leningen per 31 december 2021 heeft een bedrag van € 76.350 respectievelijk € 109.669 een looptijd van langer dan vijf jaar.

7. KORTLOPENDE SCHULDEN	31-12-2022	31-12-2021
<i>Crediteuren</i>		
Crediteuren	<u>66.859</u>	<u>13.374</u>
<i>Belastingen en premies sociale verzekeringen</i>		
Loonheffing	<u>2.954</u>	<u>1.567</u>
<i>Overige schulden en overlopende passiva</i>		
Reservering vakantietoeslag	3.552	2.586
Accountantskosten	6.000	6.000
Netto loon	2.887	5.346
Afrekening Coronamaatregelen (TVL/NOW)	7.086	50.238
Afrekening FMOG	0	30.037
Diversen	7.739	13.236
	<u>27.265</u>	<u>107.443</u>

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN VERPLICHTINGEN

Niet verwerkte verplichtingen

Bruikleen

De bruiklenen staan geregistreerd in het bruiklenenregister. De beheerovereenkomst met de Gerrit van Houten Stichting regelt de wijze waarop Stichting landgoed Fraeylemaborg omgaat met het landgoed en de collecties die eigendom zijn van de Gerrit van Houten Stichting. Daarnaast is een bruikleenovereenkomst zonder vergoeding gesloten met de Gemeente Slochteren inzake een parkeervoorziening.

Beheer en onderhoud

Het beheer en onderhoud wordt uitgevoerd volgens een meerjarenonderhoudsplan, dat is opgesteld voor alle onderdelen van het landgoed. Jaarlijks vindt controle van de Monumentenwacht plaats op de actuele stand van het onderhoud. Deze gegevens resulteren samen met het onderhoudsplan in onderhoudsuitvoeringopdrachten.

Meerjarige financiële verplichtingen

Huurverplichting onroerende zaken

De stichting is een verhuurovereenkomst aangegaan inzake de verhuur van restaurant De Boerderij (looptijd t/m 31 december 2014, inmiddels verlengd voor onbepaalde tijd).

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

	2022	begr. 2022	2021	2020	2019
Museale baten en bospark					
Entreegelden	61.240	30.000	51.496	52.910	48.088
Kerst	20.970	20.380	0	-41	15.966
Pinksteren	8.974	8.000	0	289	8.065
Culinaire	0	-	500	0	0
Groei en bloei	13.004	8.000	0	58	13.706
Kunstmarkt	1.388	-	1.578	4.913	1.289
Brocante Fair	12.065	8.662	10.365	-234	8.428
Samhain	0	-	13.414	0	0
Midsommar Markt	0	32.000	0	0	2.463
Blote voetenpad	7.053	-	0	0	0
Theateropbrengsten	0	23.000	0	10	36.571
Winkel omzet	38.649	-9.200	21.527	22.043	32.352
Inkoopwaarde winkel	-25.762	200	-13.090	-11.173	-17.842
Kleine evenementen	0	1.000	0	731	0
rondleiding/gidsen	587	500	62	108	497
totaal	138.169	122.542	85.852	69.613	149.584
Opbrengsten gebouwen/terreinen					
Huur Schathuis	40.981	47.000	30.553	20.480	47.394
Zaalhuur	11.928	6.000	5.968	6.934	12.947
Terreinen	1.477	600	1.027	454	3.746
totaal	54.386	53.600	37.547	27.868	64.088
Vaste subsidies					
Gem. Midden-Gr/Slochteren	78.030	78.030	76.500	76.600	75.000
Provincie Groningen	176.300	177.703	173.200	153.500	150.000
Gerrit van Houten Stichting	33.765	34.778	32.782	31.827	30.900
Jan Menze van Diepen Stichting	20.000	25.000	20.000	20.000	20.000
Van der Wijk de Kempnaer Stichting	12.500	12.875	17.500	12.500	12.500
Vrienden Fraeylemaborg	0	9.000	0	13.153	13.985
Bedrijfsdonaties	25	1.200	10.000	0	0
totaal	320.620	338.586	329.982	307.580	302.385
Incidentele subsidies					
Onderhoudsbijdragen borg	10.205	10.205	10.205	10.207	0
Onderhoudsbijdragen boerderij	3.690	3.690	3.690	6.154	2.836
Onderhoudsbijdragen koetshuis	1.743	1.743	1.743	2.905	1.386
Onderhoudsbijdragen oranje	733	733	733	1.224	0
Onderhoudsbijdragen voorhof	757	757	757	1.264	490
Onderhoudsbijdragen park	32.251	33.139	33.139	33.139	35.976
Min. Van EZ, landbouw en Innovatie	7.401	7.400	7.400	7.400	7.400
Reserve restauratie					
totaal	56.780	57.667	57.667	62.293	48.088
Baten Corona criss					
Subsidie Mondriaanfonds Corona	0	-	30.000	30.000	0
Subsidie provincie	0	-	69.876	62.471	0
Subsidie corona TVL	0	-	35.515	0	0
Subsidie corona NOW	22.385	-	0	0	0
Subsidie gemeente Midden-Groningen	1.300	-	67.000	0	0
Gemeente Midden-Groningen 2020	0	-	14.854	0	0
totaal	23.685	-	217.245	92.471	0

Overige baten

Giften	-189	1.000	229	2.185	1.217
Bijdragen bomenplan	5.323	500	2.300	500	0
Rente	-1.098	300	9	0	10
Overige baten	0	300	0	0	396
totaal	4.036	2.100	2.538	2.685	1.623

TOTALE BATEN	597.676	574.495	730.832	562.510	565.768
---------------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

9. LASTEN

Personeelskosten

Hoofd interne dienst	88.051	144.706	156.537	136.346	136.364
Management	77.281	67.379	73.425	71.010	69.324
Management ondersteuning	26.177	22.025	24.673	22.749	23.753
Conservator	61.851	-	0	0	0
Educatiemedewerker	20.243	18.447	12.883	17.434	18.188
Onderhoudsmedewerkers	27.268	20.500	33.783	47.230	44.630
Museum-assistenten	2.232	2.038	9.817	890	1.877
Arbozaken/cursussen	1.198	1.500	9.895	0	1.066
Stagiaires	0	1.000	0	1.000	0
Reis- en verblijfkosten	458	800	502	178	693
Overige personeelskosten	5.144	6.000	4.054	9.405	15.385
Uitkering ziekteverzuimverzekering	-1.764	-	-7.460	-13.113	-23.320
Doorberekend naar BRIM	-35.412	-25.000	-45.167	-34.898	-20.707
Doorberekend naar projecten	-22.369	-20.000	-18.345	-37.582	-30.824
totaal	250.356	239.395	254.596	220.649	236.428

Vrijwilligers

Reiskosten	4.084	2.500	2.527	2.217	5.115
Overige kosten	12.511	4.000	5.890	3.044	3.326
totaal	16.595	6.500	8.417	5.261	8.442

Huisvestingskosten

Energie	9.043	19.500	10.709	19.335	17.394
Water	202	300	120	291	189
Verzekeringen	20.293	24.142	18.533	18.023	21.336
Belastingen	-1.162	5.000	3.308	4.630	11.453
Onderhoudsabonnementen	796	2.000	1.653	1.989	912
Overige huisvestingskosten	1.638	2.000	1.614	601	572
totaal	30.812	52.942	35.936	44.869	51.856

Fraeylemaborg

	2022	begr. 2022	2021	2020	2019
Organisatiekosten					
Winkelkosten	845	1.000	3.730	868	1.365
Coronamaatregelen	18	-	-1.098	300	0
Telefoon	2.005	1.500	5.272	2.001	2.655
Huishoudelijke kosten	5.830	5.095	5.708	4.059	6.063
Kantoorbenodigdheden	1.272	1.223	1.035	1.373	1.422
Porti	489	510	292	501	302
Contributies/abonnementen	7.371	4.700	5.103	4.710	3.736
Bestuurskosten	4.856	2.547	4.289	1.506	3.312
Representatie	0	204	0	0	117
Rente en Bankkosten	1.172	815	969	851	865
Verstreckte bedrijfsdonaties	60		500	250	0
Administratie- en accountantskosten	11.906	12.228	10.397	10.015	11.978
Automatisering	4.312	4.076	3.878	4.067	3.507
Overige organisatiekosten	0	1.500	-75	1.737	390
totaal	40.136	35.398	39.999	32.237	35.712
Onderhoudskosten					
Borg	14.249	10.008	8.521	3.812	8.327
Koetshuis	1.148	5.905	3.902	3.227	1.744
Schathuis/boerderij	4.256	4.222	43	583	3.414
Werkschuur	124	-	118	158	
Terrein/bos/park	48.695	26.400	40.394	23.579	21.450
Personeelskosten park	35.412	20.380	45.167	34.898	20.707
Oranjerie	416	8.150	290	4	15.630
Voorhof	0	757	0	0	0
Inbraak en brandpreventie	12.334	7.000	8.432	7.046	8.388
Interieur borg	0	2.000	0	0	0
Aardbevingkosten	0	-	0	0	401
Overige bouwkundige objecten	39	900	305	186	1.429
Gereedschappen	1.049	500	503	1.080	1.037
Gerealiseerd via restauratieproject		600			
totaal	117.722	86.822	107.675	74.573	82.525

Fraeylemaborg

	2022	begr. 2022	2021	2020	2019
Museale kosten					
Vaste collectie	9.441	5.000	5.128	3.128	2.007
Wisseltonstellingen	13.736	25.000	10.802	6.165	18.761
PR	25.526	15.000	8.637	11.535	12.267
Website	614	1.858	491	378	759
Kerst	19.275	16.304	3.331	7.740	22.798
Culinair	0	-	0	1.425	-150
Groei en Bloei	8.172	6.114	0	116	7.803
Koetsentocht	454	400	555	0	95
Samhain	0	200	10.870	0	0
Brocante Fair	9.929	6.114	7.428	923	6.226
Midsommar markt	0	-	0	0	1.419
Blote voetenpad	202	-	0	0	0
Marktonderzoek	980	300	60	128	163
Erfgoededucatie	2.056	2.000	116	167	691
Manifestaties/Kunstmarkt	3.999	3.000	3.877	1.916	2.399
Pinksteren	8.752	7.200	0	1.017	7.749
Theaterkosten	1.141	20.000	59	3.745	20.514
Kerstsfeer borg		2.038			
Overige evenementen	13.897	-	5.366	1.737	6.116
Beelden Fraeylemaborg		200	0	0	0
totaal	118.173	110.728	56.718	40.120	109.618
Afschrijvingen					
Gebouwen en terreinen	3.815	5.000	5.500	5.500	4.917
Inventaries	13.384	9.000	9.775	9.335	9.505
totaal	17.199	14.000	15.275	14.835	14.422
Eigen bijdragen projecten					
Tuincafe	0	-	-	-	-474
Bijdrage projecten	0	13.000	195.814	127.577	-
Aflossing grote restauratie	0	15.060	-	-	-
Speelkamer	0	-	-	-	2.807
Expositie Bernard Heesen	0	-	-	-	12.134
	0	28.060	195.814	127.577	14.467
Diverse lasten					
BTW voor eigen rekening	3.506	6.001	5.072	13.043	11.542
Rente leningen	11.761	12.600	12.400	4.200	0
	15.267	18.601	17.472	17.243	11.542
TOTALE LASTEN	606.259	592.446	731.902	577.364	565.013
RESULTAAT	-8.583	-17.951	-1.070	-14.854	755

Toelichting resultaat 2022

In de eerste twee maanden van 2022 was de borg nog gesloten vanwege de Corona-maatregelen.

De inkoopwaarde van de winkelvoorraad is hoger dan begroot omdat er meer is verkocht

Er was aan inkopen € 9.200 begroot en dat werd € 25.762

Aan verkopen was begroot € 23.000 en dat werd € 38.649

De kosten van het park waren veel hoger dan begroot. Door stormen was er veel schade aan omgevallen bomen en beschadigde bomen die vanwege de veiligheid snel moesten worden gekapt.

Er was € 26.400 begroot en dat werd € 48.695

De personeelskosten op het park waren ook hoger dan begroot. Die kosten werden o.a. veroorzaakt door het begeleiden van de noodkap.

Er was begroot € 26.400 en dat werd € 35.412

Hogere kosten inbraak en brandpreventie werd veroorzaakt door veel vals alarm en extra onderhoud aan de installatie zoals het vervangen van brandalarmeringspunten.

Er was begroot € 7.000 en dat werd € 12.334

De tentoonstellingen waren goedkoper dan begroot omdat er geen bruiklenen van oververver hoefden te komen.

Er was begroot € 25.000 en dat werd € 13.736

De PR-kosten waren hoger dan begroot. Er is een nationale radiocampagne uitgevoerd, om mensen weer naar het museum te trekken na Corona. De campagne is een succes geweest. Er waren goede bezoekerscijfers

Er was begroot € 15.000 en dat werd € 25.526

Het opluchtspeel ging in 2022 niet door omdat vrijwel de hele crew Corona kreeg. Er waren wel kosten van de regisseur.

Door een inhaalrace na Corona waren er veel kleine evenementen door externe partijen.

Er was een balletvoorstelling in het park en de borg deed mee aan de Ost Friesland Biennale.

Er was niets begroot en de kosten werden € 14.049

De afschrijvingskosten zijn omhoog gegaan de de aanschaf van een nieuwe afzuiginstallatie in de boerderij, nieuwe camerabewaking en een tractor.

Er was begroot € 9.000 en de kosten werden € 13.384

Wet Normering Topinkomens (WNT)

Verantwoording 2022 Stichting Landgoed Fraylemaborg

Per 01-01-2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector ingegaan.

Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Stichting Landgoed Fraylemaborg van toepassing zijnde regelgeving: het algemene WNT-maximum.

De verantwoording is opgesteld op verzoek van de provincie Groningen. Conform algemene wet- en regelgeving is de Stichting niet verplicht om melding te doen.

Het bezoldigingsmaximum in 2022 voor Stichting Landgoed Fraylemaborg is € 216.000. Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

De directeur wordt ingehuurd. Haar uurtarief is lager dan het maximum van € 206

Bezoldiging topfunctionarissen

Leidinggevende topfunctionarissen

bedragen x € 1

functie(s)

Duur dienstverband in 2021

Omvang dienstverband (in fte)

Gewezen topfunctionaris

Echte of fictieve dienstbetrekking

Individueel WNT-maximum

M. Edzes

directeur

1/1-31/12

0,5

Nee

Nee

104.500

Bezoldiging

Beloning

Belastbare onkostenvergoedingen

Beloningen betaalbaar op termijn

Subtotaal

-/- onverschuldigd betaald bedrag

Totaal bezoldiging

73.348

Gegevens 2022

Duur dienstverband in 2022

Omvang dienstverband 2022 (in fte)

Bezoldiging 2022

Beloning

Belastbare onkostenvergoedingen

Beloningen betaalbaar op termijn

Subtotaal

-/- onverschuldigd betaald bedrag

Totaal bezoldiging 2022

77.359

Individueel WNT-maximum 2022

108.000

omschrijving	jaar	aansch. prijs	afschr. t/m 2021	b.w. 31-12 2021	afschr. 2022	afschr. cum	b.w. 31-12 2022	afschr. perc.
gebouwen en terreinen								
toiletgroep boerderij	2012	39.924	37.606	2.318	2.318	39.924	0	10
parkeervoorziening	2012	3.782	3.413	369	369	3.782	0	10
vervangen dakramen boerderij	2016	3.908	2.069	1.839	391	2.460	1.448	10
vervangen brug bos 15/10	2019	7.369	1.628	5.741	737	2.365	5.004	10
totaal		54.983	44.716	10.267	3.815	48.531	6.452	

omschrijving	jaar	aansch. prijs	afschr. t/m 2021	b.w. 31-12 2021	afschr. 2022	afschr. cum	b.w. 31-12 2022	afschr. perc.
--------------	------	---------------	------------------	-----------------	--------------	-------------	-----------------	---------------

inventaris								
expositiepanelen	2007	2.290	2.290	0	0	2.290	0	10
expositiepanelen	2012	600	600	0	0	600	0	10
hoogrendementsketel	2003	9.503	9.503	0	0	9.503	0	10
maaimachine	2004	1.429	1.429	0	0	1.429	0	10
expositieverlichting	2007	2.922	2.922	0	0	2.922	0	10
brandmeldsysteem	2007	13.419	13.419	0	0	13.419	0	10
vetafscheider	2008	6.453	6.453	0	0	6.453	0	10
kassa	2009	1.149	1.149	0	0	1.149	0	10
kassa	2012	3.728	3.675	53	53	3.728	0	10
klapstoelen	2009	1.893	1.893	0	0	1.893	0	10
inventaris	2008	839	839	0	0	839	0	10
balie spreekkamer	2012	1.321	1.228	93	93	1.321	0	10
invalidetoilet (dec)	2014	20.125	14.091	6.034	2.013	16.104	4.021	10
meterkast (sept)	2014	4.500	3.262	1.238	450	3.712	788	10
wifi borg 15/4	2015	1.788	1.201	587	179	1.380	408	10
boiler boerderij 1/8	2015	3.494	2.239	1.255	349	2.588	906	10
onkruidborstel+bosmaaier 1/7	2016	2.104	1.155	949	210	1.365	739	10
schoffelmachine 15/8	2016	2.500	1.344	1.156	250	1.594	906	10
telsystemen 15/10	2016	2.482	1.292	1.190	248	1.540	942	10
verlichting zolder borg 28/2	2017	1.145	555	590	115	670	475	10
ondertapijt 24/2	2017	1.860	899	961	186	1.085	775	10
ondertapijt 21/6	2017	248	112	136	25	137	111	10
legloon traplopers 9/3	2017	1.944	930	1.014	194	1.124	820	10
verl. kantoor conservator 22/2	2017	472	227	245	47	274	198	10
beamer filmzaal 30/6	2017	1.143	513	630	114	627	516	10
28 lantaarnhouders 29/7	2017	370	163	207	37	200	170	10
hondenpoepafvalbak 19/8	2017	848	372	476	85	457	391	10
damestoilet borg 25/10	2017	879	367	512	88	455	424	10
waterontharder 28/2	2017	1.363	657	706	136	793	570	10
rolluiken 31/3	2017	4.813	2.285	2.528	481	2.766	2.047	10
hang/sluitwerk boerderij 14/2	2017	1.266	619	647	127	746	520	10
wonderboard keuken 22/2	2017	2.340	1.131	1.209	234	1.365	975	10
wanden keuken 29/3	2017	2.951	1.401	1.550	295	1.696	1.255	10
sub-totaal		104.181	80.215	23.966	6.009	86.224	17.957	

VAN DER MEER
 Accountants & Adviseurs

25 MEI 2022

vervolg inventaris

omschrijving	jaar	aansch. prijs	afschr. t/m 2021	b.w. 31-12 2021	afschr. 2022	afschr. cum	b.w. 31-12 2022	afschr. perc.
sub-totaal		104.181	80.215	23.966	6.009	86.224	17.957	
branderautomaat boerderij 4/10	2017	555	238	317	56	294	261	10
maaimachine 18/4	2017	6.000	2.825	3.175	600	3.425	2.575	10
scherm tbv beamer 20/2	2018	616	239	377	62	301	315	10
DE koffieapparaat 21/2	2018	485	189	296	49	238	247	10
truckmaster pompset 6/8	2018	1.100	374	726	110	484	616	10
laptop tbv directie 21/3	2018	1.066	404	662	107	511	555	10
scanner online tickets 27/3	2018	1.929	724	1.205	193	917	1.012	10
printer koetshuis 28/6	2018	1.100	385	715	110	495	605	10
laptop tbv conservator 19/7	2018	1.163	399	764	116	515	648	10
airco koetshuis 24/7	2018	545	189	356	55	244	301	10
vloerkleed tbv grote zaal 4/10	2018	3.740	1.215	2.525	374	1.589	2.151	10
diverse gereedschappen 5/10	2018	880	285	595	88	373	507	10
john deere 6x4 9/10	2018	5.500	1.787	3.713	550	2.337	3.163	10
schoonwaterpomp 15/07	2019	785	108	677	79	187	598	10
onkruidborstel 15/07	2019	506	69	437	51	120	386	10
stokheggenschaar 27/9	2020	377	47	330	38	85	292	10
grasmaaier+toebehoren 27/9	2020	1.160	144	1.016	116	260	900	10
heggenschaar 27/9	2020	203	25	178	20	45	158	10
bosmaaier 27/9	2020	254	31	223	25	56	198	10
bladblazer 27/9	2020	160	20	140	16	36	124	10
defibrilator 29/1	2021	656	60	596	66	126	530	10
brother printer koetshuis 5/10	2021	1.135	28	1.107	114	142	993	10
koelkast en tafel 27/5	2021	1.521	89	1.432	152	241	1.280	10
monitoren orangerie 25/3	2021	657	49	608	66	115	542	10
media player 5/3	2021	717	59	658	72	131	586	10
verwarming IR paardenstal 29/11	2021	1.074	9	1.065	107	116	958	10
ventilatie boerderij 11/10	2021	674	14	660	67	81	593	10
Titan KIWA Tank 5/1	2021	1.875	188	1.687	188	376	1.499	10
onkruidborstel 15/07	2021	1.901	87	1.814	190	277	1.624	10
dakenveger op accu 21/3	2021	455	34	421	46	80	375	10
Boot 30/4	2021	500	33	467	50	83	417	10
Vitrinekast 30/11	2021	1.481	12	1.469	148	160	1.321	10
Afzuiginstallatie boerderij 25/3	2022	18.279			1.371	1371	16.908	10
Camerabewakingssysteem 13/4	2022	6.519			462	462	6.057	10
John Deere sneeuwschuif 3/5	2022	24.500			1.633	1633	22.867	10
John Deere voorlader 3/5	2022	5.263			351	351	4.912	10
Toiletwagen 25/10	2022	3.850			64	64	3.786	10
sub-totaal		203.362	90.574	54.377	13.971	104.545	98.817	
de-activering		-5.500	-1.787		-367	-2.337	-3.163	
totaal inventaris		197.862	88.787	54.377	13.604	102.208	95.654	

totaal vaste activa		252.845	133.503	64.644	17.419	150.739	102.106
----------------------------	--	----------------	----------------	---------------	---------------	----------------	----------------

VAN DER MEER
 Accountants & Adviseurs

25 MEI 2022

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: Het bestuur

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van Stichting Landgoed Fraeylemaborg te Slochteren gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Landgoed Fraeylemaborg op 31 december 2022 en van het resultaat over 2022 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2022;
2. de winst- en verliesrekening over 2022; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Landgoed Fraeylemaborg zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

In de jaarrekening is een bijlage opgenomen inzake de Wet Normering Topinkomen.

Wij verklaren dat de normen vermeld in de Wet Normering Topinkomen correct zijn toegelicht. Tevens wordt verklaard dat binnen de Stichting Landgoed Fraeylemaborg in het jaar 2021 geen sprake is van beloningen, hoger dan de normen vermeld in de Wet Normering Topinkomen.

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het jaarverslag en financieel verslag van de Vereniging Vrienden van het Landgoed Fraeylemaborg maken geen onderdeel uit van onze controle. Aan deze gegevens kan niet de zekerheid worden ontleend die bij een controleverklaring horen

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening **Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening**

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de met governance belaste personen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 25 mei 2023

Van der Meer Accountants B.V.

Drs. R. Hooiveld RA

